

Nieuwsbrief

Stichting Taalverdediging

voor herstel en behoud van het Nederlands - jaargang 11 nummer 2 - zomer 2009

List en bedrog!

Tweede Kamer misleid door staatssecretaris

Geachte lezer,

Op 8, 15 en 21 april is in de Tweede Kamer het gebruik van vreemde talen in het onderwijs besproken. Hierbij stond het voorstel van de minister van Onderwijs, de heer Plasterk, en zijn staatssecretaris mevrouw Dijkema (beiden PvdA) om een proef te houden met tweetalig basisonderwijs centraal. Voorafgaande aan deze Kamerzittingen heeft Taalverdediging de fracties op alle mogelijke wijzen gewaarschuwd voor de snode plannen van de bewindslieden en de Kamerleden gevraagd tegen de proef te stemmen. We hebben de politici duidelijk gemaakt dat deze proef niets minder inhoudt dan het gedogen van het onwettig Engelstalig basisonderwijs dat al jarenlang op Rotterdamse basisscholen, vallend onder het Bestuur Openbaar Onderwijs Rotterdam (BOOR), wordt gegeven. Het is uiteraard ook op het ministerie van Onderwijs bekend dat er in de Tweede Kamer geen meerderheid voor een wetwijziging te vinden is en daarom zocht men zijn toevlucht tot een list, bestaande uit het invoeren van een proef, waarmee de huidige wet kan worden omzeild. Onze waarschuwingen waren bij een aantal oppositiepartijen zoals de PVV en de SP niet aan dovemansoren gericht, getuige de moties die door leden van deze partijen werden ingediend. Strikt genomen hoefde staatssecretaris Sharon Dijkema, die optrad namens het ministerie, geen toestemming aan de Kamer te vragen om de proef te houden. Zij kon namelijk gebruik maken van de zogeheten Experimentenwet, die het ministerie tamelijk veel vrijheid geeft om vormen van onderwijs toe te staan die buiten de onderwijswetten vallen, behalve dan wanneer de Tweede Kamer zo'n wetsovertredende vorm van onderwijs verbiedt.

Moties van SP en PVV

Dit verbod wilde het SP-Kamerlid mevrouw Smits met de door haar ingediende motie (nummer 160) bewerkstelligen. Zij vroeg de Kamer GEEN proef met tweetalig onderwijs op basisscholen toe te staan. Daarnaast diende de heer Bosma van de PVV een meer gerichte motie in (nr. 156), waarin het zogeheten "Early Bird"-onderwijs, dat onder andere in Rotterdam door het BOOR gegeven wordt (waartegen Taalverdediging een proces voert), wordt verboden. Aangezien de woordvoerder basisonderwijs van de CDA-fractie, de heer J.J. van Dijk, vorig jaar oktober aan twee vertegenwoordigers van Taalverdediging verzekerd had dat het CDA geen medewerking aan het invoeren van tweetalig basisonderwijs zou verlenen, kon worden verwacht dat de meerderheid van de Tweede Kamerleden, die van CDA, SP, PVV en enkele kleine Kamerfracties, beide moties zou steunen, zodat de staatssecretaris wel kon inpakken met haar proef en ons proces tegen het BOOR zo goed als gewonnen zou zijn.

Draai van het CDA

Het pakte echter anders uit. Tot onze verbijstering verklaarde de heer Jan Jacob van Dijk van het CDA dat zijn fractie wel bereid was een in tijd en omvang beperkte proef toe te staan. Weg meerderheid, dank zij deze plotselinge draai van het CDA. Het gevolg was dat zowel de motie van Marja Smits (SP) als die van de PVV-er Bosma werden verworpen. Om toch nog enigszins geloofwaardig over te komen diende de heer Van Dijk namens het CDA een motie in waarin gevraagd werd de proef te beperken tot 30 scholen en tot drie jaar. Toen echter de staatssecretaris deze motie afkeurde, bleek de heer Van Dijk bereid die beperkingen wat op te rekken tot 40 of 50 scholen of misschien nog wat meer, zodat de scholen waar op het ogenblik "Early Bird"-onderwijs gegeven wordt er allemaal in zouden passen. Een motie van elastiek dus, en wat de tijdsduur betreft: ach, we weten hoe dat in Den Haag gaat: wie dan leeft die dan zorgt. De fractie van de SP vond deze motie zinloos en stemde tegen, zodat ook die werd verworpen.

Bedrog

Voordat de moties in stemming werden gebracht, wilden verschillende Kamerleden van de staatssecretaris weten of de proef niet dezelfde inhoud had als het "Early Bird"-project, waarin al zeven jaar wordt "geëxperimenteerd" met tweetalig onderwijs. Sharon Dijkema bestond het toen, te zeggen dat de proef daarmee niet te vergelijken was, omdat het "Early Bird"-onderwijs geheel binnen de wet viel, aangezien daarin ALLEEN in het Nederlands les gegeven werd. Enkele Kamerleden konden hun oren niet geloven en vroegen of zij dit juist verstaan hadden. De staatssecretaris bevestigde haar opvatting maar zegde toe (waarschijnlijk om te voorkomen dat zij later wegens misleiding van de Kamer de laan uit zou worden gestuurd) door de onderwijsinspectie een onderzoek naar de ware aard van het "Early Bird"-project te laten houden.

Onderzoek uitgesteld

Door de ommezwaai van het CDA kon de staatssecretaris na het verwerpen van de motie fluitend naar huis; door haar list en bedrog was het door haar partij (de PvdA) gesteunde "Early Bird"-project niet verboden. Om ervoor te zorgen dat het proces van Taalverdediging tegen het BOOR zou mislukken schudde ze daarna nog een trucje uit haar mouw: ze besloot het onderzoek van de onderwijsinspectie niet onmiddellijk te laten houden, zoals de meeste Kamerleden verwachtten, maar liet haar woordvoerder, de heer Wouter de Winter, enkele dagen na de Kamervergaderingen verklaren dat het onderzoek pas in de loop van volgend jaar (2010) zal worden gehouden, zodat de te verwachten uitkomst, de vaststelling dat er op de "Early Bird"-scholen wel degelijk les in het Engels bij andere vakken dan Engels wordt gegeven en daarmee de wet wordt overtreden, pas na de uitspraak in ons proces bekend zal worden. *(vervolg bladzijde 2)*

**Oproep demonstratie:
zie achterbladzijde**

De moties

Motie 160 van mevrouw Smits (SP):

“De Kamer, gehoord de beraadslaging, overwegende dat een kwart van de leerlingen in het basisonderwijs een taalachterstand heeft van twee jaar; van mening dat de prioriteit in het basisonderwijs moet liggen op het leren van de Nederlandse taal; verzoekt de regering geen experimenten mogelijk te maken met Engels als deelvoertaal, en gaat over tot de orde van de dag.”

Voor: SP, PVV en Partij voor de Dieren.

Tegen: CDA, PvdA, VVD, GroenLinks, ChristenUnie, D66, SGP en lid Verdonk.

Motie 156 van de heer Bosma (PVV):

“De Kamer, gehoord de beraadslaging, constaterende dat in Rotterdam scholen van de BOOR maar liefst 15% van hun tijd les gaan geven in het Engels; overwegende dat hiermee de positie van het Nederlands wordt uitgehold in het onderwijs en daarmee in de samenleving; overwegende dat de scholen van de BOOR hiermee de Wet op het Primair Onderwijs overtreden, in het bijzonder het artikel 9, lid 8, dat luidt: “Het onderwijs wordt gegeven in het Nederlands”; verzoekt de regering, dit zogenaamde experiment in Rotterdam, waarbij basisscholieren tweetalig onderwijs ondergaan, tegen te gaan, en gaat over tot de orde van de dag.”

Voor: SP, PVV en ChristenUnie.

Tegen: CDA, PvdA, VVD, GroenLinks, D66, Partij voor de Dieren, SGP en lid Verdonk.

Motie 159 van de heer J.J. van Dijk (CDA):

“De Kamer, gehoord de beraadslaging, overwegende dat het kabinet terecht de topprioriteit legt bij verhoging van de kwaliteit van het Nederlands en rekenen in het primair onderwijs; overwegende dat het kabinet de conclusies van het onderzoeksrapport van de Rijksuniversiteit Groningen uit 2005 nader wil onderbouwen door een experiment; overwegende dat er zorgen bestaan over de gevolgen voor minder sterke leerlingen in het primair onderwijs als gebruik wordt gemaakt van de onderdompelingsmethode voor het aanleren van een vreemde taal; overwegende dat de Kamer meent dat de uitkomsten van dit experiment eerst beschikbaar moeten zijn voordat scholen op grote schaal de onderdompelingsmethode zouden mogen toepassen; verzoekt de regering om het experiment met maximaal 30 scholen te laten plaatsvinden voor een periode van drie jaar en bij de evaluatie vooral aandacht te besteden aan de gevolgen van deze methode voor de minder sterke leerlingen (lager dan het havo-niveau) voor de kennis van de vreemde taal, het niveau van het Nederlands en de resultaten van de andere vakken, en gaat over tot de orde van de dag.”

Voor: CDA, PVV, GroenLinks, Partij voor de Dieren en SGP.

Tegen: PvdA, SP, VVD, ChristenUnie, en lid Verdonk,

zodat al deze drie moties zijn verworpen.

(vervolg van bladzijde 1):

Standpunten van de politieke partijen

De besprekingen over het invoeren van de proef met tweetalig onderwijs vonden plaats op 8 april in een zogenaamd “algemeen overleg”. Op 15 april werden deze besprekingen voortgezet in het zogenaamd “vervolg algemeen overleg” en op 21 april werden de ingediende moties in stemming gebracht. Aan de besprekingen namen deel: de Kamerleden

J.J. van Dijk (CDA), Besselink (PvdA), Smits (SP), Dezentjé Hamming-Bluemink (VVD), Bosma (PVV) en Van der Ham (D66). De overige partijen deden slechts mee aan de stemmingen over de moties.

SP en

Taalverdediging is zeer te spreken over de standpuntinname en de onderbouwing hiervan door de SP en de PVV. Deze partijen hebben glashelder duidelijk gemaakt dat het onderwijs op Nederlandse basisscholen niet in een vreemde taal gegeven moet worden. We zijn hierbij mevrouw Smits en de heer Bosma, alsmede hun medewerkers de heren Groot Koerkamp en De Mos, erkentelijk voor de aandacht die zij hebben geschonken aan de vele berichten die Taalverdediging hen gestuurd heeft. Het is aangenaam vast te stellen dat zij het Nederlandstalig houden van het onderwijs een warm hart toedragen.

Deze partijen zijn voorstander van het onderdompelen van de basisschooljeugd in het Engels. Uit de Kamerbesprekingen bleek dat de PvdA zich er wel zorgen over maakte of de minder begaafde jongeren en de allochtone jeugd het les krijgen in het Engels wel zouden kunnen bijbenen, maar uiteindelijk schaarde deze fractie zich volledig achter haar partijgenote, staatssecretaris Dijkzma. De VVD en D66 begroetten de invoering van het tweetalig basisonderwijs met grote geestdrift. Van de VVD kon de verengelsing niet ver genoeg gaan, haar Kamerlid Dezentjé Hamming-Bluemink pleitte zelfs voor het aanstellen van speciale vakkrachten om de basisschoolleerlingen in het Engels les te geven. Het Kamerlid liet ons na de vergadering via haar beleidsmedewerkster weten dat de VVD een vurig voorstandster is van de internationalisering van het onderwijs en dat het gebruik van het Engels als lestaal daar een uitstekend hulpmiddel bij is. De steun van D66 aan het verengelsen van het onderwijs was iedereen al ruimschoots bekend.

CDA

De houding van de grootste regeringspartij viel ons zwaar tegen. Zoals we al op bladzijde één vermeldden, had het Kamerlid de heer J.J. van Dijk ons in oktober vorig jaar verzekerd dat de CDA-fractie geen steun zou verlenen aan de invoering van tweetalig basisonderwijs. Enkele weken voor de Kamervergadering van 8 april roken we enig onraad toen de beleidsmedewerker basisonderwijs van de CDA-fractie, de heer Willems, ons mededeelde dat er eerst nog een fractievergadering zou plaats vinden over de proef met tweetalig onderwijs, omdat een aantal CDA-Kamerleden de invoering van tweetalig basisonderwijs wel zag zitten. Zoals wel meer bij het CDA gebeurt, werd er een compromis gevonden. In dit geval door in te stemmen met een beperkte proef. Dat hierdoor de deur opengezet zou worden voor de verdere verengelsing van de Nederlandse jeugd was kennelijk de prijs die het CDA wilde betalen voor het bijeen houden van de fractie. Zodoende maakte de heer J.J. van Dijk tijdens de Kamervergadering een ommezwaai en verleende (in beperkte mate) steun aan de invoering van tweetalig basisonderwijs in Nederland. Om zijn verandering van standpunt te verantwoorden liet hij zich misleiden door de staatssecretaris, die hem wijsmaakte dat er bij het “Early Bird”-onderwijs geen sprake was van onderwijs in het Engels. We hopen nu maar dat, als het onderzoek van de onderwijsinspectie zal aantonen dat de staatssecretaris (zie verder blz. 3)

onwaarheid heeft gesproken, de CDA-fractie dan weer in de goede richting terugzwaait wat betreft haar standpuntinname aangaande tweetalig basisonderwijs.

De heer Leertouwer, beleidsmedewerker van de SGP-Tweede Kamerfractie, schreef ons dat zijn fractie tegen de motie Bosma (156) had gestemd omdat er een misverstand was opgetreden ten aanzien van de informatievoorziening. Taalverdediging vindt dit jammer (aan haar uitgebreide informatieverstrekking aan de Tweede Kamerleden kan dit bepaald niet gelegen hebben), maar het onderwerp komt ongetwijfeld weer ter sprake als de onderwijsinspectie met de uitkomsten van haar onderzoek naar de (on)wettigheid van het "Early-Bird"-onderwijs naar buiten komt. De SGP-Kamerleden krijgen dan de gelegenheid het misverstand recht te zetten. Wat betreft de stem tegen de motie-Smits (160) schreef de heer Leertouwer dat zijn fractie het te ongenueanceerd vond om helemaal geen experiment toe te staan waarom in de motie werd verzocht.

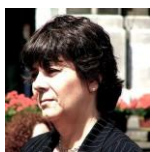
en

Deze partijen hebben opmerkelijk gestemd. De CU steunde de motie 156 van de heer Bosma, maar stemde tegen de motie 160 van mevrouw Smits. De Partij voor de Dieren deed het precies andersom. We hebben deze fracties herhaaldelijk gevraagd naar de motieven voor hun stemgedrag, maar tot dusver bleven de antwoorden uit. Mochten die alsnog binnenkomen, dan zullen we ze in de volgende Nieuwsbrief vermelden. In ieder geval was het stemgedrag van deze partijen gunstiger dan dat van bijvoorbeeld het CDA. Beter een half ei dan een lege dop, zouden we willen zeggen.

GROENLINKS

De fractie van GroenLinks heeft tegen de moties 156 en 160 gestemd. De beleidsmedewerker van de GL-fractie, de heer J. van der Heijden, zei ons dat zijn partij voor vrijheid van onderwijs was en in beginsel niet tegen tweetalig basisonderwijs.

Het lid Rita Verdonk is toch niet zo trots op Nederlands. Zij heeft namelijk tegen de moties Bosma en Smits (156 en 160) gestemd en dat valt ons nu echt van haar tegen. Moesten we niet allemaal Nederlands op straat tegen elkaar spreken? Op school kennelijk niet, want van haar secretaris de heer Lancee (oud-politiewaarnemer op het eiland Schiermonnikoog) vernamen we "dat er, gezien de open economie van ons land en onze positie in de wereld, ruimte moet zijn voor onderwijs in andere talen. Een experiment met het Engels als lestaal moet daarom mogelijk zijn." Aangezien Rita Verdonk vanzelfsprekend uitgaat van het gelijkheidsbeginsel, nemen we aan dat zij ook geen bezwaar zal hebben tegen het gebruik van andere vreemde talen als voertaal op de basisschool, zoals bijvoorbeeld Arabisch, Chinees of Turks, of is deze veronderstelling van ons verkeerd? We vernemen het nog wel, want zoals alle Tweede Kamerfracties krijgt ook de fractie-Verdonk onze Nieuwsbrief toegestuurd. We stellen in ieder geval vast dat er tussen de standpunten op taalgebied van Trots op Nederland en de VVD, de partij die Rita Verdonk gedwongen verlaten heeft, eigenlijk geen verschil bestaat, iets wat ons ook al opviel in 2006, toen mevrouw Verdonk met Mark Rutte verwickeld was in de strijd om het lijsttrekkerschap van de VVD.

De gevolgen voor onze rechtszaak

Het verwerpen van de motie 156 van de heer Bosma (PVV), waarin gevraagd wordt om stopzetting van het tweetalige "Early Bird"-onderwijs in o.a. Rotterdam, is een lelijke tegenslag voor Taalverdediging in haar proces tegen het Bestuur Openbaar Onderwijs Rotterdam (BOOR). Wanneer het CDA de motie gesteund had, wat op grond van eerder gedane uitspraken had mogen worden verwacht, was het een zo goed als gewonnen rechtszaak geweest. Nu echter de CDA-fractie, op grond van een valse verklaring van staatssecretaris Dijkma, tegen de motie heeft gestemd, moeten we voor de rechtbank eerst nog het overtuigend bewijs leveren dat op de BOOR-scholen les in het Engels wordt gegeven en zodoende de wet op het primair onderwijs wordt overtreden. Niet dat dit zo moeilijk is, maar het kost toch weer de nodige tijd en inspanning en was niet nodig geweest indien de tegenstanders van tweetalig basisonderwijs binnen de CDA-fractie hun rug recht gehouden hadden.

Het verwerpen van de motie is natuurlijk een kolfje naar de hand van het BOOR, dat daarmee weer mogelijkheden toegespeeld krijgt om zijn onwettige praktijken een tijd langer voort te zetten. Uiteindelijk zal het BOOR toch moeten buigen voor de wet, die, naar wij hebben begrepen, van het CDA nog steeds niet mag worden gewijzigd, maar het had allemaal wat sneller kunnen gaan. Als, naar wij verwachten, de onderwijsinspectie te harer tijd met de vaststelling komt dat op de BOOR-scholen inderdaad de wet wordt overtreden, is het te hopen dat het CDA de knoop zal doorhakken en een motie van dezelfde strekking als motie 160 zal steunen. Wat in ieder geval nooit mag gebeuren is dat de scholen van het BOOR aangemeld worden voor de proef van de staatssecretaris. Dat te verhinderen is de CDA-fractie toch wel, vanwege de door haar gedane toezeggingen, verplicht!

Sharon Dijkma poogde door misleiding van de Kamer ons proces te laten stranden

Theodor Holman

We hebben het leugenachtige gedrag van staatssecretaris Dijkma voorgelegd aan de kritische journalist Theodor Holman van het dagblad "Het Parool". Hij volgt momenteel in zijn krant de uitglidders van de leden van de Nederlandse regering op de voet en vindt dat bewindslieden die de Tweede Kamer een valse voorstelling van zaken geven, moeten aftreden. Zijn opvatting over Dijkma is heel duidelijk:

"Sharon had ook moeten vertrekken!"

Stand van zaken in ons proces tegen het BOOR

Begin juni heeft onze advocaat bij de rechtbank de zogeheten Repliek van Antwoord ingediend. Dit is het commentaar op de Conclusie van Antwoord van het BOOR (zie Nieuwsbrief 2009-1). Het BOOR heeft nu in beginsel nog tot eind juli de tijd om te reageren via de zogeheten Dupliek van Antwoord. Daarna zal de rechtbank zich over de kwestie buigen en uitspraak doen. Allemaal nogal ingewikkelde taal voor leken op het gebied van rechtspraak, maar zo is het door de wetgever nu eenmaal geformuleerd.

Studie naar zwakheden in het onderzoek naar "onderdompelingsonderwijs" op de basisschool

door D.S.P. Mantione

In de discussie over het gebruik van de Engelse taal als instructietaal in het basisonderwijs wordt het onderzoek van Sieneke Goorhuis-Brouwer en Kees de Bot, dat poogt vast te stellen of bij kinderen die les hebben gekregen op een tweetalige school, effecten zijn waar te nemen op de Nederlandse taalvaardigheid, vaak aangehaald. In dit artikel bespreek ik de zwakheden van dit onderzoek.

Introductie

In de discussie rond het krijgen van onderwijs in een vreemde taal wordt een Gronings onderzoek regelmatig aangehaald, door bijvoorbeeld het Europees platform. Ook in de Nederlandse politiek wordt dit onderzoek inmiddels in de debatten genoemd. Doel van dit artikel is het bespreken van dit onderzoek op een wetenschappelijk-kritische wijze. We bekijken de uitgevoerde test en kijken hoe op basis van de testresultaten naar de conclusies wordt toegewerkt.

Het Early Bird-project

Op Rotterdamse basisscholen wordt in het kader van het Early Bird-project onderwijs gegeven met behulp van een zogeheten onderdompelingsmethode. De exacte vorm verschilt per school, maar het kan verdeeld worden in twee varianten: "vroeg Engels" met start in de onderbouw en "versterkt Engels" met start in de bovenbouw. Bij "vroeg Engels" krijgen de kinderen in de kleuterklassen, groep 1 en 2, enkele uren per week in een Engelstalige omgeving les. Het Engels wordt hier geïntroduceerd door de kinderen Engelstalige liedjes te laten zingen of bepaalde groepsonderwerpen in de Engelse taal te geven. Ook de gymles wordt genoemd onder de lessen waarbij de voertaal Engels is. Bij "versterkt Engels" worden uren die scholen vrij te besteden hebben aan Engels besteed, tevens worden vakken als aardrijkskunde en geschiedenis in het Engels gegeven. Ook wordt de vakinhoud aangepast; zo wordt in plaats van de Tachtigjarige Oorlog bijvoorbeeld het Chinese Rijk behandeld. Het onderwijs wordt hier gegeven door een moedertaalspreker van de Engelse taal, waarbij de beheersing van de Nederlandse taal door deze docent slechts "gewenst" maar niet verplicht is. Het Early Bird-project is een project van Stichting BOOR en wordt uitgevoerd op scholen die onder BOOR vallen. Daarnaast hebben zich inmiddels vele scholen buiten de regio Rotterdam bij Early Bird aangesloten en zij geven les volgens dezelfde methode.

De Reynelltest

De Reynelltest is een door de Amerikaan Joan Reynell in de jaren '70 en '80 ontwikkelde taaltest. Reynell zocht naar een methode om taalstoornissen bij gehandicapte kinderen vast te stellen. Een belangrijk kenmerk van de Reynelltest was dat Reynell onderscheid probeerde te maken tussen cognitieve gebreken, wat zou betekenen dat het geestelijk gehandicapte kind voor de cognitieve aspecten behandeld diende te worden, en taalgebreken, wat betekende dat het kind voor een taalstoornis behandeld diende te worden. Reynell maakte tevens scherp onderscheid tussen taalbegrip en taalproductie; hij ontwikkelde de test zo, dat een gebrek van het kind in taalbegrip zo min mogelijk leidde tot een slechte score bij taalproductie en omgekeerd. Er zijn meerdere pogingen geweest de Reynelltesten aan te passen aan de Nederlandse situatie. Relevant in deze is het project dat in de jaren '90 werd uitgevoerd in Groningen. In dit project werd het gedeelte taalbegrip geschikt bevonden voor de Nederlandse situatie, het deel taalproductie werd ongeschikt bevonden. Dit deel werd sterk herbewerkt. Het taalbegripsdeel werd de "Reynelltest voor Taalbegrip" gedoopt. Het deel voor taalpro-

ductie werd de "Schlichting Test voor Taalproductie" gedoopt, dit om aan te geven dat dit niet meer de oorspronkelijke Reynelltest was. De Reynelltest voor Taalproductie is dus een test die alleen maar beproeft of een kind taal begrijpt, en wel gesproken taal. Bij deze test wordt het kind een aantal speelse voorwerpen getoond, waarbij de testafnemer het kind een aantal vragen over de voorwerpen stelt en het kind opdrachten met betrekking tot de voorwerpen geeft.

Het uitgevoerde onderzoek

Het onderzoek was uitgevoerd door professor Sieneke Goorhuis-Brouwer, werkzaam op de afdeling KNO/Communicatieve stoornissen bij kinderen van het Universitair Medisch Centrum Groningen, en professor Kees de Bot, hoogleraar toegepaste taalwetenschap aan de Rijksuniversiteit Groningen. Zij hadden kinderen die het Early Bird-project ondergingen, de Reynelltest voor Taalbegrip laten doen en bediscussieerden de resultaten in hun onderzoek. Van belang was hier, te beseffen wat er getest werd. Het gaat hier om een test gedetecteerd om kinderen met een geestelijke handicap te filteren, waarbij alleen getest werd of het kind vragen en opdrachten, uitgesproken door de testafnemer, begreep. Totaal niet gemeten werd de woordenschat van de kinderen, de grammatica die mogelijk in hun spraakgebruik door het Engels werd beïnvloed. Of de test ook geschikt was om te bepalen of het Nederlands van de kinderen negatief beïnvloed werd is onbekend en de auteurs bediscussieerden dit ook niet. Meer in het algemeen werd op geen enkele wijze bediscussieerd wat de Reynelltest meet en waarom voor deze test gekozen is. Mogelijk gebruikte Goorhuis-Brouwer deze test regelmatig in haar dagelijkse beroepspraktijk om communicatieve stoornissen bij haar patiënten te detecteren.

Laag aantal kinderen in steekproef

Wat direct opvalt is het lage aantal kinderen in de steekproef. Er waren slechts 88 leerlingen getest, waarvan er een jaar later nog maar 36 opnieuw getest konden worden. De auteurs hadden hun gegevensverzameling op ruis getoetst en de resultaten van één leerling uit het onderzoek verwijderd. De onderzoekers vonden een score van 106,43 voor de eerste peiling, en 106,63 voor de tweede peiling. Zij toetsten vervolgens volgens een statistische methode of dit verschil significant was. Merkwaaardig is dat de auteurs geheel niet door leken te hebben dat zij een erg kleine gegevensverzameling hadden; de lezer die begrijpt wat een T-toets doet is dan ook in het geheel niet verbaasd dat deze toets zegt dat een dergelijk miniem verschil bij een zo kleine gegevensverzameling niet significant is. Maar in ieder geval gaf de computer van de auteurs hun een statistische onderbouwing dat er in hoge mate van waarschijnlijkheid geen sprake was van verbetering van de resultaten. De onderzoekers lieten vervolgens een grafiek zien van leerlingen die vooruit dan wel achteruit gingen en concludeerden dat kinderen die aanvankelijk slecht scoorden niet meer te lijden hadden onder het vreemdtalige onderwijs dan kinderen met een hoge score. Dit is een interessante uitspraak, gezien de veel gehoorde vrees dat een vreemde taal als voertaal in het onderwijs slecht zou zijn voor zwakke leerlingen. De auteurs leken de significantie hiervan te beseffen, want zij herhaalden dit in de conclusies van het artikel. Hierom, plus vanwege het feit dat de auteurs bedreven zijn in het uitvoeren van statistische toetsen, is het uitermate merkwaaardig dat zij deze bewering niet statistisch getoetst hebben. Het is, gezien de beperkte omvang van de gegevensverzameling, niet onwaarschijnlijk dat een statistische toets zal uitwijzen dat de uitspraak niet op basis van de gegevens gedaan kan worden. Omdat de auteurs hun gegevensverzameling niet gepubliceerd hebben, is het onmogelijk dit nader te onderzoeken.

Methodische fout

We dienen ervan uit te gaan dat hier een methodische fout in het onderzoek kan zitten; zelfs als de auteurs van mening waren dat zij deze bewering op basis van de gegevens konden doen, hadden de auteurs op zijn minst moeten beargumenteren waarom zij hier geen statistische toets toegepast hebben. Vervolgens bediscussieerden de auteurs dat er geen verschillen waren gevonden voor jongens en meisjes en onderbouwden dit met een statistische methode. Hierbij kan wederom de kritische opmerking gemaakt worden dat de hoeveelheid gegevens te klein is om een verschil te vinden, maar in tegenstelling tot de iets hogere score bij de eerste en tweede meting die niet significant bleek, wordt er hier een duidelijke bewering gedaan: men beweert dat, omdat er volgens de statistische toets geen significante verschillen zijn, er geen significant verschil kan bestaan. Dit is het onjuist toepassen van de statistiek. In het algemeen geldt dat het feit dat iets niet aangetoond kan worden niet betekent dat het er niet is. In dit geval geeft de T-toets aan dat het gemeten verschil niet significant is; dat kan inderdaad betekenen dat het verschil er niet is, maar ook dat het aantal gegevens te klein is om het verschil aan te tonen en de auteurs hebben nu juist een zeer klein aantal gegevens. Vervolgens vergeleken de auteurs de verschillende scholen en vonden een wel significant verschil. Blijkbaar was er een relatief grote variantie tussen scholen.

Tot slot bekeken de onderzoekers de resultaten van leerlingen waarbij het Nederlands niet de huistaal is. Zij concludeerden dat er in sommige gevallen significante verschillen bestaan, maar dat deze wel minder worden in het tweede jaar.

Oordeel

Intuïtief gezien zou ik bij kinderen die van een Engelstalige leerkracht les krijgen wel verwachten dat zij vragen en opdrachten in het Nederlands begrijpen, immers er zijn genoeg mensen in hun omgeving die Nederlands met hen praten. Wel zou ik een achterstand in woordenschat verwachten, immers het aantal woorden dat kinderen op jonge leeftijd kennen is beperkt en de school is een belangrijke dagelijkse activiteit waar woorden geleerd worden. Bovendien zou ik verwachten dat een dergelijk kind sneller een Engelse zinsbouw zou aannemen en de talen door elkaar zou halen. Het Groningse onderzoek testte kinderen precies op dat punt waar ik de minste problemen zou verwachten, namelijk het begrijpen van in het Nederlands gestelde vragen en opdrachten. De onderzoekers testten dat met een methode die niet voor dit doel ontwikkeld is. Wat is het gevolg als je een methode om geestelijk gehandicapte kinderen te toetsen toepast op gezonde kinderen? Misschien is de uitkomst wel dat ze gezond zijn? Hoewel ik niet wil beweren dat de Reynellmethode per definitie onbruikbaar is in deze omstandigheid, is het de auteurs aan te rekenen dat zij dit niet bediscussieerden. Het onderzoek zelf is methodisch grotendeels goed uitgevoerd. De gegevens zijn onderzocht en ontdaan van ruis en zijn met statistische methodes getoetst. Wel is er grond om stevige kritiek uit te oefenen op het ontbreken van belangrijke toetsen en het verkeerd toepassen van de statistiek. De conclusies kunnen op basis van wat er nu getest is en statistische resultaten niet getrokken worden. Met name de conclusie dat kinderen die VVTO krijgen niet in hun Nederlandse taalontwikkeling gestoord worden is veel te algemeen en sluit te weinig aan bij hetgeen getest is.

Aanbevelingen

Inhoudelijk is aan te bevelen dat een grotere groep kinderen getest wordt, zodat het eenvoudiger wordt conclusies uit dergelijk onderzoek te trekken. De statistische toetsen zullen dan sneller aangeven of een waargenomen verschil significant is. Indien een toets aangeeft dat een klein verschil niet significant is, kan met groter vertrouwen worden uitgesproken dat een verschil waarschijnlijk niet bestaat.

De gebruikte test dient beter toegespitst te zijn op het vinden van invloeden op het Nederlands van de kinderen. In ieder geval dienen de woordenschat en taalvaardigheid getest te worden, en dient gemeten te worden of Engelse woorden of zinsbouw gebruikt worden door het kind in situaties waar Nederlands gesproken wordt.

Overigens blijkt uit onderzoeken dat het krijgen van onderwijs in een andere taal nadelig is voor het Nederlands dan wel voor het onderwijs zelf. Het voornaamste gebrek in de kennis is of de aantasting van het Nederlands ook op het gebied van basisonderwijs plaatsvindt, niet zozeer of onderwijs krijgen in een vreemde taal nadelige gevolgen heeft.

Er bestaat een Nederlands spreekwoord "Nooit hoort men wijzen hun eigen prijzen". Toch is dat wat de onderzoekers hier hebben gedaan. Sieneke Goorhuis-Brouwer is een van de initiatiefnemers van het Early Bird-project. Zij heeft dan ook direct belang bij onderzoeksresultaten die niet nadelig zijn voor haar project. Het verdient dan ook aanbeveling dat toekomstig onderzoek naar het Early Bird-project uitgevoerd zal worden door onafhankelijke onderzoekers.

De bronvermeldende en verwijzende voetnoten zijn hier weggelaten, maar op te vragen en ook in onze webstek te vinden – red.

(De schrijver is wetenschappelijk onderzoeker, opgeleid aan de Universiteit van Delft)

*Anneke van der Giessen in
Taalverdedigings Gastenboekje*

'Reclame'

Het schreeuwt ons tegemoet.

"Go shopping!" met de kids!

M.a.w.: ga winkelen met de kinderen.

Special offer! m.a.w.: speciale aanbieding.

For sale! m.a.w.: te koop.

Is er ergens in dit land nog een reclame schreeuwer te vinden die NIET in het Engels schreeuwt? Ik begin het ernstig te betwijfelen. Shoe-ware, daar moeten we ook al aan. Zeg toch gewoon schoenen! Hele advertenties komen voorbij, alleen maar gesteld in het Engels.

En wat dacht u van de personeels-advertenties! Wij zoeken een accountmanager met commitment! Mens, zeg dan gewoon dat je een hoofd boekhouding zoekt met betrokkenheid! Wat is daar nou mis mee?

En dan moeten we ook naar bachelors (volgens mij vrijgezellen, maar nee, dat is een hogere opleiding), en onderwijs in het Engels, want dat is zo goed, internationaal. Houd toch op. Ik ben zelf tweetalig opgevoed, maar hier in Nederland spreek ik toch echt Nederlands. Weet je wel, dat is, zoals een Amerikaanse vriendin zegt, 'die taal met de 'g' woorden'.

Ik heb ooit geprobeerd haar te laten zeggen 'de Scheveningse Schippers Schuren hun Schuiten Schoon.'

Verbazend hoe snel verstuipte tongen herstellen! Het gaat inmiddels beter, dank u.

Maar, voor al die reclame-schreeuwers en account managers heb ik een mededeling, in het Nederlands. Spijt me. Is een gewoonte van me. Paplepel en zo (weliswaar dubbel, maar toch). NEDERLANDS dus.

Als je zo nodig in het Engels wil adverteren: dan ga naar Schiphol, boek een vlucht naar Londen of New York, en daar mag je. Maar hier niet. Hier spreken we een unieke, oude taal, die niet om zeep mag worden geholpen.

Amsterdam: stap naar officiële tweetaligheid

Het Amsterdamse duo-raadslid Jan Paternotte van D66 heeft het bijna voor elkaar. Zijn streven om van de Nederlandse hoofdstad de eerste tweetalige stad van het Europese vasteland te maken met als één van de twee talen het Engels (zie Nieuwsbrief 2008-4) heeft bijval gekregen van eerste wethouder en loco-burgemeester Asscher. Deze PvdA-politicus heeft de gemeenteraad voorgesteld om het Gemeentelijk Vervoer Bedrijf (GVB) volledig tweetalig te maken, waarbij zelfs de haltenamen vertaald moeten worden. Zo zouden de tramhalte "Dam" ook "Royal Palace" gaan heten en het metrostation "Waterlooplein" de naam "Townhall/Opera House" toegevoegd krijgen, dit vanwege de zich boven het station bevindende Stopera. Verder stelt Asscher voor, op alle brieven die van de gemeente Amsterdam uitgaan in het Engels te vermelden welk telefoonnummer men moet kiezen om de Engelse vertaling van de brief te bekomen. Het lijkt verdraaid

nog aan toe wel Sint-Genesius-Rode aan de Amstel. Toen Jan Paternotte vorig jaar met zijn dwaze en voor onze taal levensgevaarlijke voorstel kwam, werd het meteen afgewezen door alle partijen in de gemeenteraad, behalve zijn eigen D66 en de VVD. Zelfs de PvdA voelde er niets voor. Maar nu wordt het toch (gedeeltelijk) overgenomen door de belangrijkste wethouder van die partij. Taalverdediging heeft meteen volgende e-post gestuurd naar alle fracties in de Amsterdamse gemeenteraad:

'Geachte raadsleden,

Naar aanleiding van de brief van wethouder Asscher over tweetaligheid (Engels/Nederlands) van Amsterdam in het algemeen en het GVB in het bijzonder, nemen we de vrijheid, onze bezwaren hiertegen puntsgewijs aan u mee te delen.

1. Het is in strijd met het voornemen van minister Ter Horst, het Nederlands als voertaal van Nederland in de grondwet op te nemen.
2. Nieuwkomers worden geacht in te burgeren en Nederlands te leren. Als dit niet voor Engelstaligen (Amerikanen, Engelsen, Ghanezen, Nigerianen enz.) geldt, worden die bevoorrecht, terwijl anderstaligen die wel Nederlanders moeten leren worden gediscrimineerd.
3. Het geven van Engelse namen aan tram- en metrohaltes betekent cultuurvernietiging, aangezien de vaak eeuwenoude Nederlandse namen dan heel snel niet meer zullen worden gebruikt.
4. Volgens de Algemene Wet Bestuursrecht artikel 2.6 richt de overheid zich in het Nederlands tot de bevolking.

5. De verengelsing in Amsterdam is toch al zo erg. Wanneer de overheid hier ook nog aan mee gaat doen, is het hek helemaal van de dam.

6. Wat betreft zakelijke en toeristische bezoekers: Aan hen kan op centrale punten een vouwblad worden uitgereikt met de nodige inlichtingen over de werking van het openbaar vervoer in de hoofdstad, en dan niet alleen in het Engels maar in zo veel mogelijk vreemde talen.

7. Op Schiphol is lang geleden ook de tweetaligheid ingevoerd. Maar in 2002 is het Nederlands daar verdwenen en nu is de luchthaven alleen nog maar Engelstalig. Dit lot zal Amsterdam in de toekomst ook beschoren zijn als er onverhoopt de tweetaligheid wordt ingevoerd.

8. Tweehonderd jaar geleden was Brussel een volledig Nederlandstalige stad. Daar werd ooit de tweetaligheid ingevoerd (in dit geval Nederlands/Frans) hetgeen geleid heeft tot de overheersende positie van het Frans.

Wij hopen dat deze bezwaren u ertoe zullen brengen de voorstellen van wethouder Asscher tot invoering van tweetaligheid in Amsterdam af te wijzen.'

Reacties:

Onze brief is door de media opgemerkt, hetgeen leidde tot een vraaggesprek op 16 juni 's morgens op Radio-1 met onze coördinator externe betrekkingen Jan Heitmeier, afgenomen door Sven Cockelmans van de KRO en tot onderstaand artikel dat eveneens op 16 juni in "De Telegraaf" verscheen. Ook zijn ons bestuurslid Thomas Hoevers en ons kaderlid Jeanette van den Bosch (beiden uit Amsterdam) uitgenodigd onze bezwaren in de gemeenteraad te komen toelichten.

Engels op tram wekt woede

door Menzo Willems

DEN HAAG, dinsdag

De pogingen van wethouder Asscher om Amsterdam tweetalig, dat wil zeggen Engels-Nederlands, te maken hebben tot grote ongerustheid geleid onder Neerlandici en andere beschermers van het nationaal cultuurgoed.

Deze wakers over de Nederlandse taal, verenigd in de stichting Taalverdediging, hebben de hoofdstedelijke gemeenteraad een brandbrief gestuurd waarin zij de raadsleden oproepen de tweetaligheidspolitiek van de PvdA-stadsbestuurder een halt toe te roepen.

De taalbeschermers zijn in de pen geklommen naar aanleiding van de maatre-

gel van Asscher om in de tram, bus en metro de haltes in het Engels om te roepen en in diezelfde taal te vertellen welke attracties er te zien zijn. Zo roept de trambestuurder van lijn 4 bijvoorbeeld: 'Dam, Royal Palace!'

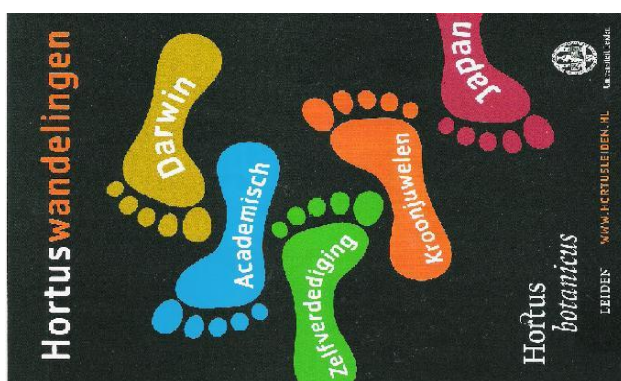
'De verengelsing in Amsterdam is al zo erg', schrijft de secretaris van stichting Taalverdediging, Ab Braamkolk. „Wanneer de overheid hieraan ook nog mee gaat doen, is het hek van de dam." Hij waarschuwt dat het geven van Nederlandse namen aan tram- en metrohaltes leidt tot cultuurvernietiging omdat de vaak eeuwenoude Nederlandse namen dan heel snel niet meer zullen worden gebruikt.

Verder wijst de secretaris erop dat Engels in het Amsterdamse openbaar vervoer ook in strijd is met het voornemen van Asschers partijgenoot, minister Ter Horst, om in de grondwet op te nemen dat Nederlands in Nederland de voertaal is.

Braamkolk noemt Schiphol, dat aanvankelijk tweetalig was maar nu compleet is verengelsing, en Brussel als afschrikwekkende voorbeelden. "Tweehonderd jaar geleden was Brussel een volledig Nederlandse stad", schrijft hij. "Daar werd ooit tweetaligheid ingevoerd, in dit geval naast het Nederlands het Frans. Dit heeft geleid tot een overheersende positie van het Frans'.

Hortus Botanicus Leiden

Lezend in het meinummer van het blad ^{Nederlands}/_{Landstaal} van de Vlaamse Volksbeweging werden wij opgeschrikt door het bericht dat de botanische tuin van de Leidse universiteit reclamevlugschriften had verspreid in Vlaanderen die geheel Engelstalig waren. In het blad werd verondersteld dat dit het gevolg zou kunnen zijn van de voortgaande verengelsing van de Nederlandse universiteiten. Onthutst stelden we ons onmiddellijk in verbinding met de verantwoordelijke voor de uitgifte van deze vlugschriften, mevrouw Vandecasteele. Zij meldde ons dat er vlugschriften beschikbaar waren in twee talen, Nederlands en Engels. Mevrouw Vandecasteele vermoedde dat een medewerker van de botanische tuin van Kalmthout (prov. Antwerpen), die voor de verspreiding van de reclamevlugschriften in Vlaanderen zorgt, bij zijn laatste bezoek aan Leiden per abuis een pak van de verkeerde (Engelse) stapel meegegeven is. Mevrouw Vandecasteele zou er zorg voor dragen dat in de toekomst alleen nog pakken met Nederlandstalige vlugschriften zouden worden meegegeven. Dat was een pak van ons hart.

Community Center

In Nieuwsbrief 2008-4 hebben wij ruime aandacht besteed aan het taalbeleid en de dagelijkse gang van zaken op taalgebied in het Amsterdamse stadsdeel Zuid-Oost, beter bekend als de Bijlmermeer. Met name de verengelsing van de samenleving aldaar, waar veel Engelstalige allochtonen deel van uitmaken, is ons een doorn in het oog. Taalverdediging heeft zich al enige malen tot het bestuur van het stadsdeel gewend om verbetering van de toestand te bereiken. En zie, eind mei werden wij opgebeld door de heer Chris Kaper, ambtenaar van het stadsdeelkantoor, die ons mededeelde dat nog voor het eind van het jaar de zogenoemde „Community Centers” in het stadsdeel een Nederlandstalige naam krijgen. Het betekent natuurlijk nog niet dat aan de taalontsporing in de Bijlmermeer meteen een einde komt, maar het is alvast een begin en de ambtenaren geven ermee blijk, in te zien dat de verengelsing te veel is doorgeschoten. Dat is verheugend. Taalverdediging blijft de ontwikkeling op taalgebied in Amsterdam Zuid-Oost scherp in de gaten houden.

Vereniging van Vlaams-Nationale Auteurs

De activiteiten van Taalverdediging zijn ook opgemerkt door de Vereniging van Vlaams-Nationale Auteurs (VVNA). In het mededelingenblad van deze vereniging heeft VVNA-voorzitter de heer Hugo Rau een mooi artikel over onze stichting geschreven. Het bestuur van Taalverdediging dankt hem hiervoor en meldt aan de lezers van deze Nieuwsbrief dat het mededelingenblad van de VVNA, dat elke twee maanden verschijnt, te bestellen is bij: VVNA, Bosstraat 2, 9310 Baarddegem-in-Aalst, tel.: (0032)(0)52-355452, e-post: willy.cobbaut@telenet.be.

Plaatskaartenautomaten in Limburg

In Nieuwsbrief 2008-1 hebben wij bericht over het ontbreken van Nederlandstalige plaatskaartenautomaten op de treinstations Heerlen-De Kissel en Eigelshoven-Markt in de provincie Oost-Limburg. Er bevonden zich alleen automaten van de “Deutsche Bahn” met tekst en uitleg in allerlei talen maar niet in het Nederlands. Taalverdediging heeft toen geklaagd bij de Nederlandse Spoorwegen, het provinciebestuur in Maastricht en het ministerie van Verkeer en Waterstaat in Den Haag. Het doet ons deugd dat het ongemak op het station Heerlen-De Kissel inmiddels is verholpen en de voorbereidingen voor het aanbrengen van een Nederlandstalig plaatskaartenautomaat op het station Eigelshoven-Markt in volle gang zijn.

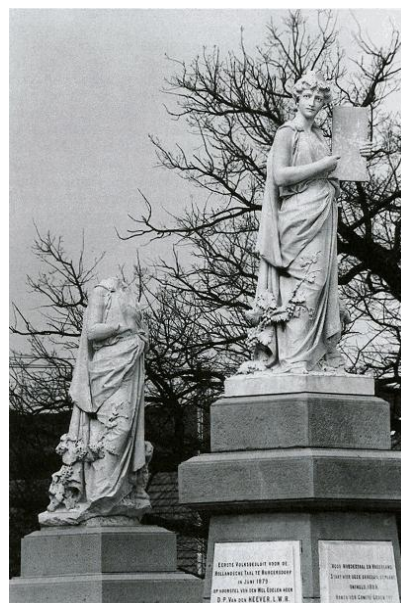
Bosma (PVV) pleit voor meer Nederlandstalige muziek op radio en TV

Tijdens de bespreking in de Tweede Kamer van de toestand bij de openbare omroep heeft het lid van de PVV-fractie, de heer M. Bosma, een lans gebroken voor een andere verdeling van de zendtijd, opdat omroeporganisaties die meer aandacht willen besteden aan het Nederlandstalige lied daar de gelegenheid toe krijgen. We halen uit de redevoering van de heer Bosma aan:

“Het zou de minister voor Cultuur een doorn in het oog moeten zijn dat zijn collega voor media er niet voor zorgt dat er vaker wordt gezongen in onze dierbare Nederlandse taal. Dit komt natuurlijk in de eerste plaats omdat de omroepen het Nederlandse lied helemaal geen warm hart toedragen. Dat heeft echter ook weer te maken met het programmeermodel en het gebrek aan ruimte in de schema’s van Hilversum. Ook dat is een paradox, want op die manier kunnen omroepen die graag het Nederlandstalige lied zouden willen laten horen, zich daarmee niet profileren.”

Uit ons geschiedenisboek

De Boeren waren aan het eind van de negentiende eeuw zo blij dat ze na vele tientallen jaren van (taal)onderdrukking door de Engelsen eindelijk weer overal in Zuid-Afrika de Nederlandse taal konden gebruiken, dat ze besloten daarvoor een gedenkteken op te richten te Burgersdorp. Het monument werd op 17 januari 1893 plechtig onthuld.

Taalorganisaties en het Afrikaans

In onze vorige Nieuwsbrief maakten wij melding van het artikel dat de schrijver Joris Cornelissen, verbonden aan de Nederlands Zuid-Afrikaanse Vereniging (NZAV), had geschreven over de denkbeelden van een aantal politici uit Nederland en Vlaanderen over de houding die zou moeten worden aangenomen ten aanzien van het Afrikaans. Taalverdediging plaatste dit artikel op haar webstek: www.taalverdediging.nl, waar het nog steeds te lezen is.

Joris Cornelissen heeft nog een tweede artikel geschreven en dat gaat over de houding die verschillende cultuur- en taalorganisaties, waaronder Taalverdediging, innemen tegenover de Zuid-Afrikaanse en Namibische variant van onze taal. Het leek ons voor onze lezers belangwekkend om hiervan kennis te nemen. De ondervraagden waren:

Joris Cornelissen

[Arno Schrauwers](#) (voorzitter Stichting Nederlands, SN), [Bart de Graaff](#) (eindredacteur maandblad Zuid-Afrika van de Nederlands Zuid-Afrikaanse Vereniging, NZAV), [Bert van der Stoel](#) (algemeen voorzitter van het Algemeen-Nederlands Verbond, ANV), [Marcel Bas](#) (bestuurslid en woordvoerder Afrikaans van de Stichting Taalverdediging) en [Peter Smulders](#) (directeur van het Genootschap Onze Taal).

Taalunie moet staan voor het Afrikaans

De Nederlandse overheid moet veel meer doen voor het Afrikaans. De Nederlandse Taalunie, verantwoordelijk voor het Nederlands taalbeleid in Nederland, Vlaanderen en Suriname, moet daarin stevig de leiding nemen, vinden de Nederlandse taalorganisaties. Ook zelf erkennen zij een rol te hebben bij de ondersteuning van het Afrikaans, die wat hen betreft vooral bestaat uit het informeren van Nederlandstalig publiek over het Afrikaans. Dit blijkt uit vraaggesprekken met vertegenwoordigers van de belangrijkste taalorganisaties in Nederland. Dit is het tweede deel van de tweeluik over de aandacht voor de Afrikaanse taal in Nederland. In het eerste deel is de Nederlandse politiek aan het woord geweest.

Het Afrikaans in een veranderd taallandschap

Sinds de invoering van de eerste vrije verkiezingen in 1994 is het officiële taallandschap in Zuid-Afrika drastisch veranderd: vóór 1994 waren Engels en Afrikaans de twee officiële landstalen, na 1994 spreekt de Zuid-Afrikaanse grondwet nadrukkelijk van maar liefst elf officiële talen, waaronder het Afrikaans. Het Afrikaans is na het Zoeloe (vooral gesproken in het Zuidoosten van het land) en het Xhosa (vooral gesproken in het zuiden van het land), naar het aantal moedertaalsprekers gemeten, de derde taal van Zuid-Afrika. Het heeft meer moedertaalsprekers dan het Engels. Het Afrikaans kent een grote spreiding over het land en is in twee van de negen Zuid-Afrikaanse provincies, Westkaap en Noordkaap, de meerderheidstaal.

Algemeen wordt aangenomen dat het Afrikaans nog de meest gesproken tweede taal in Zuid-Afrika is. Sinds 1994 is het Engels in Zuid-Afrika echter aan een ogenschijnlijk onstuitbare opmars begonnen en wordt, ondanks grondwettelijke bepalingen die meertaligheid voorschrijven, steeds meer als enige overheidsstaal en onderwijstaal gebruikt. De steeds dominantere positie van het Engels lijkt dan ook ten koste te gaan van de andere officiële talen en zeker van het Afrikaans.

Aan de Nederlandse taalorganisaties is gevraagd hoe zij de toekomst van het Afrikaans in het 'nieuwe' Zuid-Afrika zien en of zij ondersteuning vanuit Nederland nodig vinden om het Afrikaans als volwaardige taal te behouden.

Een stabiele minderheidstaal, maar opgepast

De toekomst voor het Afrikaans is hoopvol, maar zeker niet zonder zorgen, zo vinden de taalorganisaties. "Het Afrikaans zal zich zeker in de Afrikaanse meerderheidsgebieden Westkaap en Noordkaap handhaven als een belangrijke taal", zeggen Smulders (Onze Taal) en De Graaff (NZAV). De Graaff ziet in de rijke Afrikaanse cultuur en het huidige succes van het geschreven Afrikaanstalige woord positieve tekenen: "De Afrikaanstalige krant Die Burger blijft succesvol, de verkoop van Afrikaanstalige boeken is fors gestegen en de recentelijke introductie van de Afrikaanstalige krant/boulevardblad Die Son is een groot succes. Afrikaans is bovendien de meest gesproken tweede taal in Zuid-Afrika." De Graaff voegt hieraan toe dat door emigratie van veel Afrikaanstalige blanken het zwaartepunt binnen de Afrikaanstalige gemeenschap in Zuid-Afrika verder zal verschuiven naar de Afrikaanstalige niet-blanke mensen.

Hoewel men zich realiseert dat het Afrikaans nooit meer zal kunnen terugkeren naar de riantie positie van vóór 1994, zien de taalorganisaties ook zorgelijke ontwikkelingen voor het Afrikaans. Bas (Taalverdediging) en De Graaff (NZAV) vinden dat door de (met name) blanke emigratie van Zuid-Afrikanen en de systematische afkalving van het Afrikaans in veel maatschappelijke domeinen, waaronder het onderwijs, de kwantiteit en kwaliteit van het Afrikaans verder zal afnemen, tenminste als de Zuid-Afrikaanse overheid, tegen de grondwet in, het Engels als dé voorkeurstaal in Zuid-Afrika blijft bevorderen. Om bij te dragen aan een verzekerde toekomst voor de Afrikaanse taal in Zuid-Afrika vinden Nederlandse taalorganisaties steun uit de Nederlandstalige gemeenschap belangrijk, want niets gaat vanzelf, zo benadrukt men.

Een 'win-win'

Maar waarom zou de Nederlandstalige gemeenschap het Afrikaans eigenlijk moeten ondersteunen? Allereerst vindt men dat samenwerking tussen de twee talen tot beider voordeel zal strekken, zolang er maar niet getornd wordt aan de eigenheid van beide talen. Allen spreken van een enorme mogelijkheid tot culturele verrijking voor beide taalgemeenschappen als de contacten over en weer verder zullen groeien. Van der Stoel (ANV) benadrukt ook het niet onbelangrijke 'statusaspect' van een taal: "Als Afrikaans en Nederlands door ons zelf en anderen meer als één worden gezien dan winnen de talen aan prestige vanwege de macht van het getal. Een grotere taal vinden velen aantrekkelijker." Bovendien vindt Van der Stoel dat het cultureel belang en het economisch belang prima hand in hand kunnen gaan: "Afrikaans biedt een mooie springplank voor zaken doen in zuidelijk Afrika en Nederlands, via Nederland en België, voor zaken doen in Europa." Schrauwers (SN), Bas (Taalverdediging) en Van der Stoel (ANV) zien ook voordelen van een taalkundige afstemming bij de invoering van

nieuwe woorden. Dit ook om een tegenwicht te bieden aan wat velen omschrijven als de 'anglowaan' in Nederland, waarin Engelse woorden vaak klakkeloos worden overgenomen in het Nederlands zonder daarbij Nederlandstalige varianten serieus te willen overwegen. Bas vindt in dit verband dat Nederlanders nog heel wat kunnen leren van de taaltrots die de Afrikaans- (>blz. 9)

Zuid-Afrika

taligen doorgaans wordt toegedicht. Smulders (Onze Taal) betwijfelt overigens of taalkundige samenwerking wel wenselijk en logisch is, aangezien de maatschappelijke context van de Nederlandse en Afrikaanstalige taalgebieden erg verschillend zou zijn.

Naar 'bekend en bemind'

Over het waarom van samenwerken is men duidelijk, maar welke strategie zou Nederland moet hanteren in het ondersteunen van het Afrikaans? Allereerst vindt men dat de gemiddelde Nederlander weinig kennis en een onjuist beeld heeft van het Afrikaans. Nog heel wat Nederlanders koppelen Afrikaans automatisch aan Apartheid en denken dat het alleen de taal van blanken in Zuid-Afrika is. Momenteel geldt nog te veel: onbekend maakt onbemind, zo luidt de eensgezinde redenering. Een herleving van de linguïstische band van het Nederlands en het Afrikaans lijkt overigens in de huidige tijdgeest te passen waarin mensen groter belang lijken te hechten aan historisch-culturele banden. De 'informatie-inhaalslag' van het Afrikaans zou al op de basisscholen kunnen starten. Schraauwers (SN) en Bas (Taalverdediging) opperen zelfs de herinvoering van Afrikaanse liedjes, een goede manier om kinderen spelenderwijs iets over het Afrikaans en Zuid-Afrika bij te brengen. Smulders (Onze Taal) en Van der Stoel (ANV) vinden het bovendien logisch dat Nederlandse kinderen leren over de verschillende varianten van het Nederlands, zoals het Surinaams-Nederlands en Antilliaans-Nederlands, maar ook het Afrikaans. De Graaff (NZAV) voegt hieraan toe: "Enige aandacht voor Afrikaans kan op middelbare scholen goed ingepast worden in een apart studie-onderwerp 'taal en cultuur van voormalig Nederlandse overzeese gebieden'." Ook door middel van het internationaal cultureel beleid zouden de culturele uitwisseling en informatie-uitwisseling over de talen nog veel meer kunnen worden gestimuleerd, zo vinden de woordvoerders. Staatssecretaris Frans Timmermans (PvdA), verantwoordelijk voor het Nederlands internationaal cultuurbeleid, heeft zich eerder ook al uitgesproken voor een intensievere samenwerking tussen de twee taalgemeenschappen.

De Nederlandse Taalunie voorop

Als Nederland iets van enig gewicht wil doen voor het Afrikaans in Zuid-Afrika, dan zou de Nederlandse Taalunie stevig het voortouw moeten nemen, vinden de taalorganisaties eensgezind. Op dit moment vindt men dat de Nederlandse Taalunie, ondanks de ondersteuning van enkele taalinitiatieven in Zuid-Afrika, te weinig doet voor het Afrikaans. Van der Stoel (ANV) en Smulders (Onze Taal) geven hierbij aan: "De taalorganisaties snakken naar leiding van de Taalunie op dit gebied, ook al hebben we zelf natuurlijk ook een taak in het steunen van het Afrikaans." Gevraagd naar wat de Nederlandse Taalunie zou kunnen doen ziet De Graaff (NZAV) wel wat in het financieren van zogenaamde uitreikprojecten in Zuid-Afrika. Daarbij wordt gebruikmakend van het Afrikaans als taalmedium geïnvesteerd in sociale projecten die ten goede komen aan de arme Afrikaanstalige bevolking. De Universiteit van Stellenbosch in de provincie Westkaap en het Zuid-Afrikaans Centrum voor Nederland en Vlaanderen in Kaapstad (voorheen 'Huis der Nederlanden') houden zich met dit soort sociale projecten bezig. Door de combinatie van oplossing van sociale problematiek aan taal lijken dit soort initiatieven eerder op steun te kunnen rekenen van de Zuid-Afrikaanse overheid dan louter op taal gerichte projecten.

Taaluniebeleid als veilige haven voor het Afrikaans

De vraaggesprekken met de Nederlandse politiek en met de Nederlandse taalorganisaties laten zien dat er vanuit Nederlands perspectief alle reden en steun is voor de Nederlandse Taalunie om voor het komende nieuwe 'Meerjarenbeleidsplan 2013-2017' te kiezen voor krachtiger beleid ten aanzien van de ondersteuning van de Afrikaanse taal. Ondersteuning van initiatieven door de Taalunie moet uiteraard met instemming van de Zuid-Afrikaanse overheid binnen Zuid-Afrika zelf plaatsvinden, maar kunnen daarnaast ook prima binnen de Taalunielanden Nederland, Vlaanderen en Suriname plaatsvinden. Uiteindelijk zou een steviger beleid ten aanzien van het Afrikaans door de Nederlandse Taalunie wel eens juist de steun in de rug kunnen zijn die het Afrikaans nodig heeft om in het grondwettelijke meertalige, maar in de praktijk vooral 'English only' Zuid-Afrika een stabiele taal te blijven die in alle maatschappelijke domeinen en landsdelen actief gebruikt en gerespecteerd wordt.

Wat doen de Nederlandse taalorganisaties voor het Afrikaans?

De NZAV: het Afrikaans in de genen

De Nederlandse Zuid-Afrika Vereniging organiseert in Nederland veel voor het Afrikaans, zoals literaire symposia en taalcurssussen Afrikaans en beschikt over een verspreidingspunt voor het Zuid-Afrikaanse boek met vooral Afrikaans- en Engelstalige boeken. Ook in het NZAV-maandblad 'Zuid-Afrika' en op de webstek is er veel aandacht voor het Afrikaans: www.zuidafrikahuis.nl.

Taalverdediging: woorden en daden

Stichting Taalverdediging voert concrete actie voor het Afrikaans in Zuid-Afrika (o.a. acties gericht tegen de vele straatnaamveranderingen in Pretoria). De organisatie heeft een speciale woordvoerder Afrikaans. Op de webstek (www.taalverdediging.nl) en in de Nieuwsbrief van Taalverdediging is veel aandacht voor het Afrikaans.

Het ANV: achtergrondartikelen

Het verenigingsblad Neerlandia van het Algemeen Nederlands Verbond plaatst regelmatig artikelen over het Afrikaans: www.algemeennederlandsverbond.org.

Genootschap Onze Taal: beperkte aandacht

In het blad Onze Taal, in de digitale nieuwsbrief Taalpost op de webstek www.onzetaal.nl is slechts sporadisch aandacht voor het Afrikaans, hoewel Onze Taal recentelijk nog een taalpeiling over het Afrikaans heeft gehouden.

Stichting Nederlands: alleen Nederlands

Deze stichting concentreert zich volledig op het Nederlands: www.stichtingnederlands.nl.

Slap antwoord van m.p. Peeters

In Nieuwsbrief 1 van dit jaar heeft u kunnen lezen dat Vlaams minister-president Kris Peeters en de Nederlandse staatssecretaris Frans Timmermans op een bijeenkomst van de Commissie Vlaanderen-Nederland hadden geleefd voor gezamenlijk optreden van Vlaanderen en Nederland in andere delen van de wereld waar Nederlands wordt gesproken. Naar aanleiding van deze mooie woorden hadden we de heren een brief geschreven met het verzoek hun voornemen onmiddellijk in praktijk te brengen en te protesteren bij de Zuid-Afrikaanse regering tegen haar uitroeiingsbeleid wat betreft het Afrikaanstalige onderwijs.

Minister-president Peeters antwoordde als volgt:

“Het voortbestaan van de Afrikaanse taal laat mij niet onberoerd. De problematiek van de verdediging van het Afrikaans in Zuid-Afrika, die u aanhaalt, is echter een interne Zuid-Afrikaanse aangelegenheid, waar ik als Vlaams minister-president niet in kan tussenkomen.

Dit betekent niet dat ik niet bezorgd ben over het voortbestaan van het Afrikaans. Ik kan u in dit verband dan ook mededelen dat ik beslist heb om in het kader van de gezamenlijke initiatieven met Nederland in Zuid-Afrika de werkzaamheden te ondersteunen van het Afrikaans-Nederlands-Afrikaans woordenboek (ANA). Dit project wordt gecoördineerd door professor Willy Martin. Dit ANA- woordenboek zal volgend jaar verschijnen.”

Kris Peeters

Commentaar Taalverdediging:

Wij betreuren het dat de heer Peeters er zich zo gemakkelijk van af maakt door aan te voeren dat het een binnenlandse aangelegenheid betreft. Er wordt de Afrikaanstaligen grof onrecht aangedaan en daar mag de Vlaamse regeringsleider, die als Vlaming toch wel weet hoe het is om op taalgebied onder de plak te worden gehouden, de Zuid-Afrikaanse regering best eens de les over lezen!

Verrassend antwoord s.s. Timmermans

Het antwoord van de Nederlandse staatssecretaris daarentegen, was verrassend positief. Hij blijkt wel een daad bij zijn woord gevoegd te hebben, namelijk de aanzet tot het organiseren van een conferentie in Zuid-Afrika over de toekomst van het Afrikaans:

“Afrikaans en Nederlands verbinden niet alleen Zuid-Afrika en Nederland, maar ook Namibië, Suriname, de Antillen, Aruba en Vlaanderen. Om deze positieve kracht van Afrikaans te ondersteunen heb ik tijdens mijn bezoek aan Zuid-Afrika in februari 2008 met de toenmalige minister van Cultuur Pallo Jordan afgesproken dat Zuid-Afrika en Nederland dit jaar een conferentie zullen organiseren over Afrikaans in het postapartheidstijdperk. Vlaanderen is ook betrokken en hopelijk ook Suriname, de Antillen, Aruba en Namibië. De conferentie zal in september in Zuid-Afrika worden gehouden en wordt mede georganiseerd door de universiteit van West-Kaapland. Daarnaast steun ik een tweejarig project van het Theaterinstituut Nederland voor programmering van Nederlandse muziek en toneel op festivals in Zuid-Afrika. Ook hierbij wordt samengewerkt met Vlaanderen. Ik hoop hiermee bij te dragen aan het behoud van Afrikaans. Voor het voortbestaan van de taal vrees ik overigens niet – daarvoor wordt het Afrikaans door te veel mensen uit verschillende gemeenschappen gesproken en zijn er te veel schrijvers die prachtige Afrikaanse literatuur voortbrengen.”

Frans Timmermans

Oil & Vinegar

In Nieuwsbrief 2009-1 leverden we kritiek op het taalbeleid van bovengenoemde winkelketen. Een aantal taalverdedigers hebben daarop aan de onderneming schriftelijk hun ongenoegen kenbaar gemaakt.

Hieronder kunt u lezen wat onze taalverdedigers K. de Haan uit Enkhuizen, F. Booy uit Almere en C. v.d. Hoek, ook uit Almere, aan de taalzondige winkelketen geschreven hebben.

“Aan: de heer P. Wever

Hierbij uit ik mijn ongenoegen over en protesteer ik tegen het gebruik van de Engelse taal voor Uw winkels in ons land. Ik roep U op om zo spoedig mogelijk een einde te maken aan deze misstand. O & A (toch gewoon Olie en Azijn?) mag dan evenveel zaken in Engeland hebben als in ons eigen land, voor de Duitse en Franse winkels worden deze belachelijke en schandalige praktijken niet toegepast en wordt WEL de landstaal gebruikt. Je reinste taaldiscriminatie.

Als Engelsen Nederlandse reclames niet zouden aanvaarden, waarom andersom dan wel? Tellen wij met 24 miljoen Nederlandstaligen niet mee?

Ik verneem graag van U op welke termijn U stappen in de goede Nederlandstalige richting gaat nemen.

K.H. de Haan”

“Met afschuw las ik in de Nieuwsbrief van de Stichting Taalverdediging dat u, als daarvoor verantwoordelijke, het gebruik van de Nederlandse taal (naar ik mag hopen ook uw moedertaal!) bij de reclame-uitingen van de winkelketen “Olie en Azijn”, waaraan u verbonden bent, achterstelt bij het Engels. U gaat er kennelijk aan voorbij, dat er op de wereld zo'n 32 miljoen Nederlandssprekende mensen zijn.

Ik had nog nooit van uw winkelketen gehoord, laat staan er iets gekocht en zal er na het vernemen van uw taalbeleid ook nooit iets kopen.

F.G. Booy”

“Als donateur van de Stichting Taalverdediging het artikel over uw winkelketen gelezen hebbende heeft mij doen besluiten uw winkel(s) niet meer te bezoeken zolang uw Keten gebruik blijft maken van de Engelse taal.

U gaat ervan uit dat iedere Nederlander de Engelse taal wel machtig is, dit is geenszins het geval en ik zie dit als minachting van de Nederlandse taal. Waarom maakt u gebruik van de Engelse taal? Gewichtig doen en de populaire Keten uithangen. U zult waarschijnlijk uw schouders ophalen na het lezen van deze e-post. Echter, wanneer de omzet van uw Keten daalt, weet dan dat dit niet alleen aan de recessie ligt maar ook aan de donateurs en lezers van de bladen van de Stichting Taalverdediging en van het Vlaamse taalactieblad Nederlands/landstaal die geen bezoek meer aan uw winkels brengen.

Wellicht dat u uw beleid alsnog gaat wijzigen en het Engels gaat vervangen door de Nederlandse taal, opdat een ieder weet waar het over gaat.

*Hoogachtend,
C.van den Hoek”*

Oil and Vinegar - Oosterhout
telefoon: (0031) (0) 162 472060,
per e-post:

pwever@oilandvinegar.nl.

Per gewone post: Koopvaardijweg 19b, 4906 CV Oosterhout, Noord-Brabant.

Olies-2

In onze vorige Nieuwsbrief stond de klachtbrief die Taalverdediging geschreven heeft aan de directie van Koninklijke Olie vanwege het plaatsen van een advertentie in een aantal Nederlandse dagbladen, bestemd voor aandeelhouders van de onderneming, die volledig in de Engelse taal was gesteld.

We ontvingen het volgende antwoord:

“Zoals u zult weten, is Royal Dutch Shell plc. een Engelse vennootschap. Engels is derhalve de bedrijfstaal (wat niet wegneemt dat ik bereid ben in dit geval u in het Nederlands te antwoorden). Dit geldt voor zowel de interne als de externe communicatie. De bekendmaking van het dividend over het voorgaande kwartaal is voor alle aandeelhouders van Royal Dutch Shell plc. van belang. Om ervoor te zorgen dat onze aankondiging zoveel mogelijk aandeelhouders bereikt, is deze in het Engels opgesteld. Tot op heden heeft dit, voorzover ons bekend, niet tot misverstanden geleid en wij achten het thans niet noodzakelijk deze in het Nederlands te vertalen.

In het geval van vragen over de dividendaankondiging, kunnen u of uw leden contact opnemen met uw bank dan wel met het secretariaat van Royal Dutch Shell plc. (31) (0) 70377 1365/4088.

W.g. Michiel Brandjes, Company Secretary, General Council Corporate, Royal Dutch Shell plc.

Karel van Bylandtlaan 30, 2596 HR The Hague, The Netherlands, [michiel.brandtjes @shell.com](mailto:michiel.brandtjes@shell.com)”

Commentaar:

Taalverdediging is zeer onder de indruk van de gunst die haar ten deel is gevallen, nog een Nederlandstalig antwoord van Koninklijke Olie te mogen ontvangen. Uit de brief blijkt dat de van oorsprong Nederlandse oliemaatschappij onze taal bijna volledig in de ban heeft gedaan. Nog even en er moet eerst een taalexamen Engels worden afgelegd op het hoofdkantoor in Den Haag om toegelaten te worden als aandeelhouder (voor wie dat nog wil zijn met de almaar dalende beurskoers van Koninklijke Olie). Wat voor een mentaliteit wordt er uitgestraald door de overigens Nederlandstalige werknemers van deze onderneming die allemaal in het Engels de telefoon opnemen en zoals in de brief staat vermeld onderling op kantoor ook in de Engelse taal met elkaar spreken. En dan te bedenken dat dit bedrijf nog altijd het predikaat “Koninklijk” voert. Koningin Beatrix zal het, gezien haar eigen taalpraktijken, wel niet erg vinden en misschien wel goedkeuren, maar we zullen toch maar eens een brief naar het paleis sturen met het verzoek dit predikaat aan deze Nederlands vijandige oliemaatschappij te ontnemen.

Ter herinnering mr. J.Th. van Leeuwen

Juist na het opmaken van onze vorige Nieuwsbrief vernamen wij dat ons kaderlid, oud-ambassadeur mr. J.Th. van Leeuwen van ons was heengegaan. Hij heeft zich vele jaren zeer ingezet voor onze Stichting en was altijd bereid ons met raad en daad terzijde te staan. Mr. Van Leeuwen was ook heel goed op de hoogte van wat er zich in “Haagse kringen” afspeelde en heeft ons hiervan geregeld deelgenoot gemaakt, hetgeen onze werkzaamheden ten goede gekomen is. Hij was ook een van de opstellers van ons vertaalboekje “k Heb u lief mijn Nederlands” en heeft nog tot begin van dit jaar meegeewerkt aan de aanvullingen voor de volgende druk. Wij zijn hem voor dit alles veel dank verschuldigd.

Mr. Van Leeuwen is 85 jaar geworden. Hij ruste in vrede.

Indrukken van Frans-Vlaanderen

Van eind mei tot en met begin juni ben ik met familie in Frans-Vlaanderen geweest. Ik heb er een week op de camping 'Les Dunes' doorgebracht, in de zeewijk Klein Sint-Filipsfort van het stadje Grevelingen (Frans: 'Gravelines').

Het benieuwde mij zeer hoe het er zou zijn, wetende dat dit een van de Vlaams-Nederlandse kustgebieden was die tussen 1659 en 1678 door Frankrijk veroverd werden. Naast de annexatie van Grevelingen nam Frankrijk alleen al in die periode de volgende Vlaams-Nederlandse kustgebieden in: Montreuil/Monsterhole - Etaples/Stapel - Boulogne/Bonen - Calais/Kales en Dunquerque/Duinkerke. Dit was onderdeel van een grootschaalse aanval op allerlei Vlaams-Nederlandse steden, dorpen en gebieden, waaronder Rijsel (Lille), Atrecht (Arras), Dowaii (Douai) en Kamerijk (Cambrai). Ik was benieuwd in hoeverre de Nederlandse taalereis nog voortleefde in een gebied dat betrekkelijk ver van de grens, de 'schreve', lag. Ik wist dat er ergens nog authentiek Vlaamstalige gemeenschappen waren in deze Frans-Vlaamse regio, die de bureaucratische, ongeschiedkundige naam Nord-Pas-de-Calais had gekregen.

De reis over de E40 vanuit Belgisch Vlaanderen naar de andere kant van de schreve voerde ons langs Nieuwpoort, Diksmuide, Veurne en Adinkerke. Gebieden waarbij zich de wetenschap van de troosteloosheid van de Eerste Wereldoorlog met zijn daar gegraven loopgraven, verdwazing, modder en massale slachtpartijen aan je opdringt, hoewel de stompe torens in de verte en de groene velden en de zonneschijn een veel minder uitzichtsloze realiteit weergeven.

En daar was de grens met Frankrijk: Gijvelde (Fr. 'Ghyvelde'), Leffrinkhoeke (Fr. 'Leffrinkoucke'), op weg naar Duinkerke. Duinkerke liet zich vanuit deze snelweg kennen als sterk geïndustrialiseerd gebied, vooral toen we door Ooie (Fr. 'Oye'), Nieuw-Koudekerken (Fr. 'Coudekerque-Branche') en Groot Sinten (Fr. 'Grande-Synthe') reden, die alle zuidelijk van Duinkerke liggen. Ik kreeg de indruk dat het leefgebied van de Vlamingen hier grondig verfranst was, terwijl tegen wil en dank enkel nog de plaatsnamen en achternamen van ondernemers op reclameborden (Debavelaere, Pouwels, Delater, Dewees, enz.) iets van ons eertijdse taalgebied verrieden.

Via Loon (Fr. 'Loon-Plage') kwamen we het vestingstadje Grevelingen binnen. Alles in het Frans, uiteraard: ook de camping was helemaal Frans. Gelukkig spreek ik de taal, dus kon ik me daar alsook elders in het stadje verstaanbaar maken en de inwoners vragen stellen over de taal van hun voorouders en over hun cultuur. Wat nu vooral rest, is een gewestelijk Frans, waarnaar verwezen wordt als 'Patois', waarbij dan gegniffeld wordt. Dit Frans, met zijn Vlaamse regionale taaleigens, wordt in Frankrijk met het nodige dedain en/of vertedering aangehoord. En dan te bedenken dat de sprekers van dit 'Patois' niet eens meer hun eigen taal spreken...

In Sint-Winoksbergen - of kort Bergen (Fr. 'Bergues') - is er in 2008 zelfs een hele film aan het Ch'ti - een Picardisch maar ook heel noordelijk dialect - gewijd: "Bienvenu chez les Ch'tis". De film zorgt in Frankrijk nog steeds voor hilariteit. Het is een mooi staaltje van hoe weinig aanzien plaatselijke dialecten en talen hebben, ongeacht hoe veel geschiedkundige en culturele rijkdom ze nog in zich dragen.

Grevelingen is een echt kustdorp. Het werd in 1160 door graaf Diederik van de Elzas gesticht als 'Nieuwpoort'. De Grevelinger vissers voeren in het verleden op IJsland, en keerden soms niet terug: zoals wij Noord-Nederlanders deze grillige werkelijkheid bij de gemeenschappen in Katwijk, Urk en Scheveningen kennen, zo heeft Grevelingen ook veel mannen verloren van wie de vrouwen met de kinderen dagenlang, vergeefs, over zee tuurden. De rivier de Aa mondt bij Grevelingen, tussen de wijken Klein en Groot Sint-Philipsfort in, uit in de Noordzee, waar zij in toom gehouden wordt door een sluis. Zo wordt de getijdenwerking beperkt.

Karel V had er een bescheiden vesting van gemaakt, en na de eerdere genoemde Franse annexatie heeft de strateeg Vauban er in de 17de eeuw onder Lodewijk XV een grondig militair versterkte vestingstad van gemaakt. Vanuit de lucht kunt u duidelijk de sterstructuur van het oude centrum zien. Ook nu wordt Vauban als belangrijke figuur binnen Grevelingen gezien. Er is zelfs een Grevelings biermerk naar hem vernoemd.

De straatnamen in Grevelingen zijn er ook allemaal verfranst en vertonen geen Nederlandse herinnering, afgezien van straten die naar

plaatselijke inwoners zijn vernoemd. Zo zijn er in de oude vesting straten die vernoemd zijn naar André Vanderghote en de aldaar geboren generaal Aupick. De gebouwen binnen de wallen en de kronkelende singels zijn er opgetrokken uit natuursteen of mergel, en de straatjes zijn er nauw en kennen vaak één richting. Het ziet er alles heel netjes en schoon uit, evenals de overige wijken van Grevelingen.

Niet ver van het Grevelinger museum, dat tussen de wallen in het 'Arsenal' gevestigd is, vindt u het plein: Place Charles Valentin. Het is een oude, open plek met een hotel, enkele restaurants en, niet te vergeten, het Belfort. Hoe Vlaams! "Belfort": een woord dat vanuit het Middelhoogduits als 'bërovrit' (bergen = veiligstellen + vrede) in het Frankisch is terechtgekomen als 'bergfripu', vervolgens als 'baffraiz' in het Oud-Frans is vervreemd van de Dietse talen, om vanuit het Oud-Frans weer als 'beffroy' zijn intrede te doen in onze Dietse talen als het opnieuw geïnterpreteerde en door volksetymologie veranderde 'belfort'. Volksetymologisch, want ongetwijfeld zal in de zuidelijke Nederlanden de aanwezige kennis van de wel bekende woorden 'bel' (klok) en 'fort' (versterkte toren) zijn werk hebben gedaan in de vervorming van 'beffroy' tot 'belfort'.

Een belfort is dus een typisch Vlaams verschijnsel. Het belfort in Grevelingen is opgetrokken in natuursteen, kalk en ziet er nogal eenvoudig en stoer uit, met zijn leien dakje. Het is een vierkante toren uit 1608, die in 1827 opnieuw opgebouwd is. Ik heb in Grevelingen verschillende keren met de mensen gesproken. Zij komen mij voor als trotse, rustige lieden, met een sterke band met hun verleden. Ze willen de oude gebouwen behouden, zijn zich zeer bewust van hun regionale identiteit en hun Vlaamse achtergrond.

In restaurants heb ik er regionale gerechten als Waterzoï en Pot'je Vleesch gegeten. Het eerste kennen we wel, maar het tweede gerecht wordt als typisch Frans Vlaams beschouwd. Het bestaat uit in kruiden (bijv. jeneverbessen en laurier) gekookt gevogelte-, kalfs-, varkens- en konijnenvlees, met stukjes wortel, ui, anijs en dit alles na koken gestold in een grote hoeveelheid gelatine. Zo wordt het gerecht dan ook opgediend: een koude met vlees en groenten gevulde klomp gelatine in de vorm van een potje, met patat. En natuurlijk met een heerlijk Vlaams bier erbij.

Op de markt in de zeewijk Klein Sint-Filipsfort heb ik met verschillende mensen over het Vlamsch gepraat: de plaatselijke, Vlaamse taal. Niemand spreekt het er meer, zegt men. Zelfs niet in de wijde omtrek. Men vindt het jammer dat dit zo is, zegt men, maar ik bespeur over het algemeen het gevoel dat de taal als weinig prestigieus gezien wordt. Het hoort thuis bij landelijke omgevingen waar weinig gebeurt en waar men geen toekomst heeft om 'iets van zijn leven te maken'. Hiermee bedoelt men dus een loopbaan e.d.

Wel wisten enkele mensen, onder wie de slager met zijn eigen kraam, dat er verder in het noorden wel Vlamsch gesproken wordt. Hondshoote, noemde hij. Daarmee bedoelde hij het hele 'canton' Hondshoote. We zijn er nog doorheen gereden, toen we Gijvelde zagen. Maar verder kan men er toch van uitgaan dat overal het Patois heerst: dat 'koddige taaltje' van de noorderlingen.

Ik ben behalve in Grevelingen ook op plekken geweest die verder zuidwestelijk aan de kust liggen. Verder van het Nederlandstalige gebied in Frankrijk.

Wat dacht u van Kales? In het Frans 'Calais' genoemd; ook door Nederlanders en Belgen wordt deze plaats zo genoemd, maar het lijkt me een goed gebruik weer "Kales" te zeggen, met de klemtoon op de eerste lettergreep. Kales heeft prachtige gebouwen. Op het eerste gezicht lijkt het oude centrum weggevaagd; niet veel doet bij binnenkomst vanuit de haven aan de 18de eeuw of eerder denken. Maar als u voorbij de straten van het winkelend publiek vanuit de >>

haven gaat, dan komt u, behalve de dertiende-eeuwse toren 'La Tour du Guet', enkele mooie Vlaamse staaltjes van bouwkunst tegen. Een citadel uit de zestiende eeuw, een oude kerk en het theater zijn enkele juweeltjes.

Tussen Grevelingen en Kales kwamen we dorpen tegen als Offekerke (Fr. 'Offekerque') en Sint-Omaarskapelle (Fr. 'St Omer-Capelle') en meer van zulke Ingwaeoons klinkende plaatsnamen die ons aan het Zeeuws doen denken. De dialecten van Zeeland en Frans-Vlaanderen zijn dan ook nauw verwant aan elkaar en herinneren ons aan een oude, eigensoortige, West-Germaanse, betrekkelijk homogene bevolkingsgroep die aan de kust leefde, van de schorren en kwelders van Zeeland tot aan de schelprijke fossielrotsen van Zwartenesse (Cap Gris Nez).

Vanuit Kales verandert het landschap zich danig, als u verder zuid-westelijk gaat. De heuvels nemen toe, in de verte zie je heuvelruggen die geologische breukvlakken en gesteentegrenzen aangeven. We gingen door dorpen als Zandgatte (Fr. 'Sangatte'), Witzand (Fr. 'Wissant') en over de steile hellingen met kronkelweggetjes, terwijl het landschap een steeds exotischer indruk op mij naliet. Hier en daar een boerderij, een krijtrots, een kalkrots, uit natuursteen opgetrokken hoeven met paadjes en straatjes met Nederlandse namen... Ik heb mijn ogen uitgekeken in de dorpen Tardingen en Audingen (Fr. 'Tardinghen' en 'Audinghen'). Wat een contrast! Hoge heuvels, klippen en grijze stranden vol fossielen uit het Krijttijdperk, terwijl je door dorpjes met een onmiskenbare Vlaams-Nederlandse achtergrond en dito namen rijdt! Het is onvoorstelbaar hoe de voorouders van de Vlamingen hier ooit zijn neergestreden, wat hun indruk moet zijn geweest toen zij dit land begonnen te bebouwen terwijl zij de ons bekend voorkomende zompige landen in het noorden gewend waren.

Vanuit Audingen gingen we verder naar idyllische, steile buurtschapjes als Haringzelle, Waringzelle (met een gigantische crucifix in het land van een boer geplant), en Frametzelle, naar de Zwartenesse (Cap Gris Nez in het Frans, zoals ik eerder opmerkte). Hier is het Kanaal op z'n smalst (28 km) en u kunt vanaf hier de krijtrotsen van Engeland zien. Deze gebiedsdelen zijn prachtig, maar voor de Nederlandse taal zijn ze verloren. Enkel de kadastrale gegevens, de gegevens van de burgerlijke stand, culinaire en geschiedkundige gegevens verraden voortdurend een groter Nederlandse herkomst van het gebied als men het over straten, buurtschappen, hoevees, achternamen, de historische achtergronden en plaatselijke gerechten heeft. Maar het zijn gefossiliseerde gegevens. Er is wel iets als een Vlaamse/noordelijke identiteit. Veel sterker is die in en rond Hondshoote, bij de Vlaamse Westhoek van België. Daar ben ik niet geweest, maar de betrekkelijke ontspanning waarmee de Franse overheid nu omgaat met gewestelijke talen doet me op betere tijden voor het Nederlands in die regionen hopen, al weet ik dat dit ijdele hoop kan zijn.

Men moet zich geen illusies maken over de kansen die het Vlamsch - de plaatselijke Nederlandse taal - maakt: die zijn nihil. Het Standaard Nederlands maakt er wel een kans, in een kanton als dat van Hondshoote. Het Nederlands als lingua franca voor Belgische en Franse Vlamingen zal daar dienst kunnen doen, zeker om de verschillen te overbruggen tussen het veelvuldige woon- en werkverkeer dat de schreve dagelijks overschrijdt.

Voor meer informatie over Frans-Vlaanderen en de aan Frankrijk verloren gegane gebiedsdelen, alsook over taalbeleid en het Vlaams aldaar, kan men zich vervoegen tot de volgende bronnen en organisaties:

1. De Roepstem (mijn webstek) heeft de volgende bladzijde: www.roepstem.net/vlaanderen.html
2. Komitee voor Frans-Vlaanderen v.z.w., Platanendreef, 46 in 8790 Waregem: www.kfv-fransvlaanderen.org
3. Vereniging Zannekin v.z.w., Paddevijverstraat, 2 in 8900 Ieper: www.zannekin.org Deze organisatie richt zich op de Nederlandse geschiedenis en cultuurhistorie van de Nederlanden, vooral van de gebieden extra muros: het Nederlandse erfgoed buiten de Nederlandse en Belgische staatsgrenzen, dus ook het Kleverland in Duitsland.

Marcel Bas

Niet al te puristisch

In de vorige Nieuwsbrief levert de heer H.J. Manschot kritiek op overdreven vernederlandsing, en niet geheel ten onrechte. Persoonlijk vind ik het heus niet zo erg dat talen elkaar beïnvloeden en iets van elkaar overnemen, als het maar binnen de perken blijft en de importwoorden bij het taaleigen worden aangepast. Wat men wel aanvaardbaar vindt en wat niet, daarover wordt ook binnen Taalver-

dediging enigszins verschillend gedacht; de Vlamingen zijn wat fanatieker en puristischer dan de Nederlanders. Ik zelf ben gematigd. Ik heb geen moeite met woorden die in het Engelse taalgebied zijn ontstaan en ongewijzigd zijn overgenomen, zoals blunder, testen, folder, partner, computer. Flater of rotfiguur: ook heel goed, beproeven ook wel, maar vouwblad, medegenoot, dat zie ik niet zo zitten, datamaat al helemaal niet. Oorspronkelijk noemde men dat een elektronische reken-machine. Veel te omslachtig. Het werd toch computer, maar we geven er een Nederlandse uitspraak aan, evenals aan blunder, testen, folder, partner enz. Dan is het aanvaardbaar. Hardware, software: toch maar liever apparatuur en programmering. Wel heel mooi: uitdraai voor print. Maar printer: laat maar zo. Liever niet uitdraaier, afdrummachine. Loudspeaker werd in het verleden luidspreker. Nu spreekt men vaak toch weer van (loud)speaker. De luidspreker moet terugkomen.

Met snobisme bedoelen we een milde vorm van aanstellerij. We hadden er geen goed onderscheidend woord voor. Een aanvulling, oorspronkelijk Engels, maar volledig ingeburgerd en aangepast. Laten zo. Nieuwe importwoorden met een te sterk onnederlands karakter moeten wel worden vertaald, zoals roadblock, Maar wegversperring is me te algemeen. Sperblok, dat is beter. Een Vlaamse invloed naar het noorden: uitbater, voor exploitant. Heel goed. Zoiets kan spontaan wel eens gebeuren, maar we moeten het niet willen forceren.

Aan het woord sorry heb ik een pesthekel; ik zeg het nooit. Maar het Nederlands heeft geen kort en krachtig verontschuldigungswoordje. Neem me niet kwalijk, vijf lettergrepen, dat is te lang. Spijt me, dat kan wel. Voor WO-2 bezigde men het Franse pardon. Na de oorlog kwam hier een enorme Engelse manie en kwam sorry erin, en tijdelijk ook andere anglicismen als knife, ook wel geschreven als nijf (mag ik effe je nijf?), later droeg men bij warm weer een short, en gaf men bij schrik een yell. Dat is nu allang weer gewoon een korte broek, een mes en een gil of een krijs. Of ook kids, body-guards, shoppes, singles weer gewoon kinderen, lijfwachten, winkelen, vrijgezellen/alleenstaanden zullen worden? Het is te hopen. Maar sorry krijg je niet meer weg. Heel aanstellerig is ook targets voor doelstellingen.

Van paperclip maak ik papierklemmetje. In mijn voormalige werkring heb ik dat, via toneelgespeelde woedeaanvallen, ingeburgerd weten te krijgen. Ticket voor kaartje wijs ik vierkant af. Maar in Vlaanderen heb ik het als tiket horen uitspreken. Als dat ook in Nederland zou gaan gebeuren en de spelling vernederlandsd tot tiket, dan zou ik er vrede mee hebben. Voor in- en uitchecken zou ik geen goed alternatief weten. Als het volledig ingeburgerd raakt en als in- en uitsjekken wordt geschreven, vooruit dan maar.

Trainen noem ik gewoon oefenen, als je het zelf doet. Maar als je anderen onder je leiding laat oefenen, dan heb ik geen moeite met trainen. Wel kan trainer oefenmeester worden, maar niet africhter. Maar dan wel de spelling vernederlandsen: trenen, trener. Terugweerslag voor reactie is ook mij te krampachtig. Reactie is een geheel ingeburgerd woord, van vreemde oorsprong maar volkomen aangepast. Maar in de betekenis van een verdediging tegen een verwijt of beschuldiging spreek ik liever van een weerwoord.

Heel aanstellerig vind ik ook uitdrukkingen als that's it (dat is het dan) en: dat is not done (dat hoort niet).

Verdediging van Nederlands tegen te ver gaande Engelse invloeden is dus wel nodig, maar we moeten toch niet al te puristisch zijn. Wie iets nastreeft moet wel wat overvragen om ten slotte nog iets over te houden, maar daarmee moet je niet te ver gaan, want dan schrik je het publiek af en bereik je niets. Een voorbeeld is het radicale voorstel van de Vereniging voor Wetenschappelijke Spelling, waar ik ook bij zit, die de spelling op drastische wijze wil vereenvoudigen. Er zitten goede voorstellen bij, maar de meeste zijn te ingrijpend om enige kans te maken. De Nederlandse Taalunie heeft er ook niet veel van gemaakt en dingen doorgevoerd die je van vooraanstaande taalkundigen niet zou verwachten. Zelf heb ik een alternatief voorstel ontwikkeld, gematigd, maar op sommige punten ook wel wat ingrijpend. Daarom heb ik ook een minimumvoorstel gemaakt, waartegen weinig bezwaren zullen bestaan.

Een ander voorbeeld is Klavarskribo. Ene mijnheer Pot, Slikkerveer, vond het traditionele muziekschrift te ingewikkeld en maakte een nieuw, eenvoudiger schrift. Maar dat ziet er, vooral doordat het van boven naar beneden loopt, zó revolutionair uit dat het nauwelijks ingang vindt. Als liefhebberij heb ik het een kwartslag naar links gedraaid, zodat het van links naar rechts loopt, zoals we lezen, en met een paar traditionele tekens, al hebben die een andere functie. Dit om het een meer vertrouwde aanblik te geven. Was Klavarskribo zo, dan zou het heel wat meer aanhangers hebben.

Hetzelfde geldt voor het verdedigen van Nederlands tegen vreemde invloeden. Wel hoge eisen stellen, maar niet al te hoog. Want wie het onderste uit de kan wil... enz.

T. Hoevers

Thomas von der Dunk en de 'internationalisering'

Thomas von der Dunk, geboren in 1961 in Soestdijk als telg uit een Duits-Nederlandse familie, is cultuurhistoricus en publicist. Hij won de Lofprij voor de Nederlandse Taal 2007 (die hij pas op 10 oktober 2008 in ontvangst nam), omdat hij op 23 november 2007 in een artikel in de Volkskrant de verengelsing van de Nederlandse elite en de universiteiten aan de kaak stelde. Von der Dunk was in Leiden toen hij van een collega hoorde dat hij deze prijs had gewonnen. Jan Peter Balkenende won de Sofprij 2007, omdat hij in Wageningen het academisch jaar met een toespraak in het Engels meende te moeten openen. J.P. weigerde deze in ontvangst te nemen.

Bij de ontvangst van de Lofprij sprak Von der Dunk op 10 oktober 2008 een dankwoord, waarin hij de Leidse universiteit vermeldde als "een universiteit die thans haar culturele opgave, net als alle andere Nederlandse universiteiten, steeds meer verloochent, door in toenemende mate op het Engels als lingua franca over te gaan." Hij prees de minister van Economische Zaken, Maria van der Hoeven, omdat zij wel zo sportief was geweest haar Sofprij 2006 in ontvangst te nemen. Von der Dunk vond het geen toeval dat deze prijs vaak aan instanties wordt toegekend, omdat "ministeries, universiteiten en bedrijven die, om zich gewichtig te kunnen voordoen, graag naar de hemelgerende kruising tussen babyengels en koeterwaals grijpen die de afgelopen jaren in deze kringen gangbaar geworden is."

De verengelsing lijkt volgens hem vooral snel op te rukken aan de Nederlandse universiteiten, omdat onder andere subsidieaanvragen in het Engels moeten worden opgesteld, "voor het geval er ergens in Harvard een hoogleraar mocht zitten die geïnteresseerd is in de opzet van een onderzoek naar de verzuiling in Doetinchem-Oost. Ik weet van hoogleraren van Angelsaksische herkomst die al decennia in Nederland zijn, maar het nog steeds vertikken om Nederlands te spreken, laat staan in het Nederlands te doceren, en natuurlijk menen de universiteiten er ook veel buitenlandse studenten mee aan te trekken.

Hij verhaalt over een congres dat in 2007 door het tijdschrift De Achttiende Eeuw werd georganiseerd over Duits-Nederlandse culturele betrekkingen. "Door het bestuur voorgeschreven voertaal: u raadt het al. Als reden werd opgegeven dat er onder het publiek Engelstalige toehoorders waren, maar in werkelijkheid ging het om een net tot hoogleraar bevorderd bestuurslid dat naam wilde maken met internationale congressen... en u weet: 'internationaal' betekent bij ons Engels, want de rest van de wereld telt in zo'n wereldbeeld niet mee," een verschijnsel dat hij culturele zelfkolonisatie noemde. Von der Dunk weigerde Engels te spreken, omdat voor hem de voertalen op een congres over Nederlands-Duitse betrekkingen Duits en Nederlands behoren te zijn; hij hield zijn lezing in het Duits. Niemand in de zaal maakte bezwaar en sommigen begonnen het onzinnige van

het automatisch Engels taalgebruik in te zien. Hij noemde het plan van minister Ter Horst om het Nederlands in de Grondwet op te nemen en dankte voor de toekenning van de Lofprij.

Op 18 mei 2009 reikte Von der Dunk in Eindhoven van de Lofprij 2008 uit aan de Nijmeegse studente Linda van den Bergh, die had geweigerd haar diploma Gedragswetenschappen in "Ritzen-Engels" te aanvaarden. Hij hield daarbij een toespraak, waarin hij inging op de vraag waarvoor Nederlandse universiteiten zijn bedoeld. Zijn ze bestemd voor buitenlandse studenten om in het Engels college te volgen, of zijn ze in de eerste plaats bedoeld om Nederlandse jongeren een goede academische opleiding te geven? Het begon volgens hem in de jaren negentig met Ritzen, die zich toen uitsprak voor de verengelsing van het Nederlandse hoger onderwijs. Heeft het iets met de tegenstelling bèta-alfa te maken? De exacte kant is veel minder cultuur- en taalgebonden en Plasterk is een bètaman. Von der Dunk: "Dat ook de huidige minister van Onderwijs een uitgesproken bèta-achtergrond bezit, helpt ongetwijfeld mede zijn met name voor de humaniora fatale kijk op de linguïstische kant van zijn onderwijspolitiek te verklaren." Voor Von der Dunk is het een illusie te denken dat Nederlandse universiteiten topstudenten van dito angelsaksische universiteiten kunnen afromen. In Nederland geïnteresseerde studenten leren gewoonlijk passief Nederlands, zoals Von der Dunk uit ervaring weet. Ze hoeven hier niet te komen om colleges in slecht Engels te volgen. De universiteitsbestuurders willen echter buitenlandse studenten aantrekken, zoals verwoord in het voor de Nederlandse taal en erfgoed diep minachtende commentaar van collegevoorzitter Yvonne de Rooij van de Utrechtse universiteit in het NRC Handelsblad van 5 oktober 2006: "Utrecht zou nog meer studenten kunnen binnenhalen als alle colleges in het Engels zouden zijn. Toch vinden we dat Nederlandse studenten de mogelijkheid moeten houden om colleges in hun eigen taal te volgen." De mogelijkheid moeten houden om colleges in hun eigen taal te volgen: beluister die zin nogmaals en huiver bij zo veel 'generositeit'. Van alle Europese landen gaat Nederland het verst in deze zelfverloochening. Een van de typische uitwassen van de internationalisering op zijn Nederlands: in Groningen moeten de vele daar studerende Duitse studenten hun Duitse filosofen in het Engels lezen. Von der Dunk noemt dat terecht "te gek voor woorden."

Ingaande op de gebeurtenissen in Nijmegen, stelde hij dat tegenwoordig "conform de nieuwste ongevroegde bestuurlijke gril in sommige gevallen ook de diploma-uitreikingen in het Engels plaats moeten vinden, alsof bij die vooral voor familie, vrienden en docenten bestemde feestelijke gebeurtenis ook megazware professorale delegaties uit Yale of Cambridge herwaarts aangereisd zouden komen." Linda zei te vrezen dat zij en de vier andere studenten als laatsten hun diploma in het Nederlands zouden ontvangen. Inderdaad, de universiteit van Nijmegen gaf te kennen dat toekomstige diploma-uitreikingen 'gewoon' in het Engels zullen plaatsvinden. Zij wil naar eigen zeggen bestaande achterstanden in de (zogenaamde) internationalisering wegwerken. Von der Dunk opperde dat de Nijmeegse universiteit zich nog net niet tot "Radbod University" had omgedoopt. Hij waarschuwt dat onze eenzijdige gerichtheid op het Engels en onze afnemende kennis van andere talen ons land steeds verder mentaal zal verwijderen van de rest van continentaal Europa en van haar burens zal doen vervreemden. Nederland zal onderhorig worden aan de Angelsaksische cultuur en zal voor het opdoen van kennis van de wereld buiten Nederland volledig van de Engelstalige pers afhankelijk worden. Als dát internationalisering is...

Zie voor zijn volledige toespraken de thuispagina van <http://www.stichtingnederlands.nl>; klik zijn bijdrage onder Nederlands verliest; op de thuispagina staat ook Nieuwsbrief 22 met zijn toespraak bij de uitreiking van zijn Lofprij.

Han Maenen - Nijmegen

Lof voor studente L. van den Bergh

Linda van den Bergh uit Oss is uitgeroepen tot winnaar van de SN-Lofprijis der Nederlandse taal 2008. Ze kreeg de prijs omdat zij en haar medestudenten vorig jaar (met succes) protesteerden tegen het Engels als voertaal bij de afstudeerceremonies aan de Radboud Universiteit Nijmegen. Bij de prijsuitreiking op 18 mei j.l. in een filmzaal van de TU te Eindhoven was ook Taalverdediging aanwezig en heeft haar daar gefeliciteerd en ingeschreven als relatie. Moge haar voorbeeld door velen worden gevolgd!

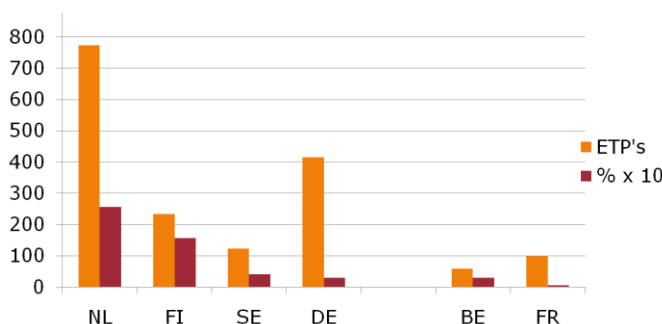
Opmerkelijke conclusies

Tijdens de uitreikingsbijeenkomst van de LOF-prijs aan Linda van den Bergh in Eindhoven op 18 mei hield de heer Jan Roukens uit Brussel een verhandeling over Engels aan de universiteiten in Europa. Belangwekkende conclusies waren:

- Nederland is een buitenbeentje in de EU wat de verengelsing van het hoger onderwijs betreft; geen ander land komt in de búurt van Nederland. In dit land moet dus iets bijzonders aan de hand zijn, waarschijnlijk een nader te onderzoeken combinatie van zaken.
- Ondanks de druk die overal gevoeld wordt, is de verengelsing in Europa niet écht ver gevorderd; een Engelstalig academisch Europa zullen wij niet beleven. Het voorbeeld van Nederland zal niet gevolgd worden.
- De drijvende krachten achter de verengelsing zitten in de 'bestuurs- en beheerslaag' van de hogescholen/universiteiten. De wetenschappelijke laag heeft een gemengd oordeel; de studenten zijn grosso modo tegen, maar zwijgen tot nu toe (vandaar de lof voor Linda van den Bergh).
- Het argument dat helaas ook in Vlaanderen opgang maakt, namelijk dat verengelsing buitenlandse studenten aantrekt - daargelaten of dit op zich een goede zaak is - lijkt op het eerste gezicht plausibel, maar wordt statistisch en op Europese schaal niet bevestigd door de feiten.

Engelstalige programma's (ETP's), in aantallen en als % van het totale lessenspakket (SE=Zweden, DE=Duitsland)

Verengelsing geen natuurlijk proces

Naar aanleiding van het stukje in de vorige Nieuwsbrief, dat de koningin in 2004 voor het Europees Parlement in het Engels wilde spreken, waar Zalm en Bot een stokje voor staken:

Verengelsing is geen natuurlijk proces, het is een frontale aanval op onze taal en cultuur door o.a. de commercie, het hoger onderwijs het koninklijk huis (!) en door anglomanen. Het gaat er niet om dat het Nederlands Engelse leenwoorden overneemt. Onder normale omstandigheden verdwijnen de meeste weer en andere blijven. Woorden als computer, bulldozer, website, zijn blijvertjes. Maar Nederlandse woorden als kinderen, uitverkoop, toetsenbord, werkgroep of taakgroep vervangen door resp. kids, sale, keyboard en taskforce is geen verrijking, maar vervuiling. Het veel gehoorde argument dat Engels beter klinkt dan Nederlands vind ik walgelijk. Het ergste is nog dat koningin Beatrix vrolijk aan de verengelsing meedoet. Bij staatsbezoeken wordt volgens het internationale protocol bij redevoeringen de eigen taal gebruikt met een vertaling op papier in de taal van het gastland of van het bezoekende staatshoofd. Koningin Beatrix houdt vrijwel al haar redevoeringen bij staatsbezoeken in het Engels, waardoor ze onze taal keer op keer onderuit haalt. Zelfs bij het recente staatsbezoek van de Braziliaanse president Lula da Silva aan Nederland sprak ze Engels, terwijl ze weet dat hij die taal niet kent. Beleefd is anders! Hij hield zijn redevoering in het Portugees met een Nederlandse vertaling, zoals het hoort. Ik hou van het Engels, er zijn herinneringen aan verbonden aan een onbeschrijflijk lieve leraar Engels die ik heb gehad en vele bezoeken aan Ierland. Maar ik hou ook van onze eigen taal en ik vind wat nu in dit land gaande is ronduit ziek en abnormaal. Hier heerst de door het anglovirus veroorzaakte pandemie van de Engelse ziekte!

Han Maenen

Immigratierapport CDA

Het wetenschappelijk bureau van het CDA heeft een rapport geopenbaard ("Integratie op waarden geschat"), waarin staat dat allochtonen een huwelijkskandidaat uit hun thuisland naar Nederland mogen halen als deze man of vrouw de Nederlandse of de ENGELSE taal beheerst. Daarmee neemt de partij duidelijk afstand van de aangescherpte inwijkinsregels die de vorige Nederlandse regering op initiatief van toenmalig minister Rita Verdonk vastgelegd had. Volgens die regels moesten de huwelijkskandidaten inburgeren in eigen land en daar dus alvast Nederlands geleerd hebben. Het CDA volgt hiermee overigens een soortgelijk rapport van de VVD dat vorig jaar opgesteld werd door het toenmalig Kamerlid van die partij, de heer Henk Kamp. Ook hij vond dat de beheersing van het Engels volstond om toegelaten te worden (zie Nieuwsbrief 2007-4). Taalverdediging heeft, verontrust over deze uitzondering voor Engelstaligen, contact opgenomen met de schrijfster van het CDA-rapport, mevrouw Verburg. Zij deelde mee dat van de toegelaten huwelijkskandidaten wel werd verwacht dat zij de Nederlandse taal zouden leren, maar van straf als zij dat toch niet zouden doen wilde de schrijfster niet weten; het belangrijkste was volgens haar dat de nieuwkomers ingepast konden worden in het arbeidsproces en dat was met kennis van het Engels en zonder kennis van het Nederlands in Nederland nu eenmaal mogelijk. Zo wordt de deur voor verdere verengelsing van de Nederlandse samenleving door het CDA verder opengezet en dat is erg jammer.

Ter informatie: Taalverdediging heeft in juni (tot de 18de) een **computerstoring** gehad. Er zijn toen e-berichten verloren gegaan en (dus) niet beantwoord. **Graag herhalen!**

OPROEP VOOR PROTESTDEMONSTRATIE!

Op 31 augustus zal het academisch jaar van de universiteit van Groningen voor de tweede keer achtereen in het Engels geopend worden. De reden is dat het universiteitsbestuur naar buiten wil brengen hoe internationaal de onderwijsinstelling wel niet is. Aangezien er van hogerhand (het ministerie van Onderwijs) nu eenmaal niet tegen dit soort uitwassen wordt opgetreden, (minister-president Balkenende opende zelf twee jaar geleden het academisch jaar van de universiteit van Wageningen in het Engels), vindt Taalverdediging het noodzakelijk dat er maar eens in het openbaar tegen deze aantasting van onze taal wordt geprotesteerd. We zijn van plan voor de deur van het academiegebouw met een spandoek aanwezig te zijn en vlugschriften aan de bezoekers van de openingsbijeenkomst uit te delen. Verder zullen we de pers en de televisie- en radiozenders van ons protest op de hoogte stellen, in de verwachting dat ze er aandacht aan zullen besteden. Het is natuurlijk wel de bedoeling dat er een flink aantal taalverdedigers aan het protest deel zullen nemen. Daarom roepen we iedereen die in staat is om op maandag 31 augustus naar Groningen te komen op, zich te melden bij de redactie van deze Nieuwsbrief (zie colofon). Het protest wordt bij de bevoegde instanties van de stad Groningen aangemeld en we zullen er een waardige demonstratie van maken. Degenen die wel willen komen maar moeilijkheden met het vervoer hebben, gelieven dit aan ons kenbaar te maken. Dan kunnen we proberen het een of ander te regelen. De protestdemonstratie zal om ongeveer 15 uur beginnen. Zeg het voort!

Samenwerking met Marnixring

Op 13 juni hadden we in Eindhoven weer een gesprek met bestuursleden van de Vlaamse Marnixring; we komen hierop in de volgende Nieuwsbrief terug. Een van hen, Hendrik Neetens, geeft hier alvast enige informatie over die organisatie: *"De naam Marnixring verwijst naar de 16de eeuwse figuur van Philips van Marnix, heer van Sint Aldegonde, die in zijn persoonlijkheid de doelstellingen van onze vereniging belichaamt. De Ring heeft tot doel de Nederlandse taal en cultuur te dienen door:*

- *het verspreiden en bevorderen van de Nederlandse taal en cultuur;*
- *vriendschap en dienstbetoon onder zijn leden aan te moedigen ongeacht hun levens-beschouwelijke en politieke overtuiging;*
- *het bevorderen van solidariteit, verstandhouding en vrede door het dienstvaardigheidsideaal.*

Alle serviceklubs hebben dienstvaardigheid in hun doelstellingen ingeschreven. De Marnixring is de enige serviceclub die ook de dimensie "koesteren van onze taal en cultuur" erin heeft opgenomen. Hierdoor onderscheidt deze vereniging zich van alle andere serviceklubs; zij wil in haar internationale werking een "Forumfunctie" opnemen. Hiermee bedoelen we dat de Marnixring organisatorische en logistieke faciliteiten aanbiedt voor een Forum, waar andere organisaties, begaan met een problematiek die ook Marnixring aanbelangt, hun verschillende opvattingen aan mekaar toetsen en tot gemeenschappelijke conclusies of zelfs strategieën komen. Zoals een scheikundige katalysator kan Marnixring hierdoor een proces bevorderen zonder aan de reactie deel te nemen."

(colofon)

Nieuwsbrief 2009 nummer 2
Uitgave van de Stichting Taalverdediging voor herstel en behoud van het Nederlands – KvK 17135796
Postbus 71827(NL) 1008 EA Amsterdam
e-post: AB.NED@hetnet.nl
Webstek: www.taalverdediging.nl
Bestuur en redactie: M. R. Bas, ing. A. Braamkolk, drs. M.C. Heitmeier, T. Hoevers
Banknr.: 741 28 61 te Eindhoven (NL)
IBAN: NL86INGB0007412861 – BIC: INGBNL2A
(de oude IBAN en BIC van de Postbank zijn vervallen)
Vlaanderen: Bank KBC Hamont (B)
nr. 733-0128072-62 ("inzake Taalverdediging")
Het begunstigersbedrag is naar eigen keuze; vanaf € 12,- per jaar met abonnement op de Nieuwsbrief
De Stichting Taalverdediging is erkend als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI), zodat giften in Nederland fiscaal aftrekbaar zijn.

Onduidelijke betalingen

Vergeet niet te controleren of uw naam en adres zijn ingevuld! Soms kunnen wij deze niet opsporen en sturen dan ten onrechte een acceptgiro terwijl er al betaald is. Laat u ons dat dan a.u.b ter correctie even weten!